

De Landeigenaar ⁷⁰

IN VLAANDEREN Driemaandelijks ledenblad van Landelijk Vlaanderen
maart / april / mei 2016

Wordt **NU** lid van
Landelijk Vlaanderen!
[WWW.LANDELIJK
VLAANDEREN.BE](http://WWW.LANDELIJK
VLAANDEREN.BE)

SAVE THE
DATE

SPECIALE MEDEDELING

**Landelijk Vlaanderen
trekt de kaart van de vernieuwing!**

Algemene Ledenvergadering
Dinsdag 31 mei 2016 - Blz 42

Het erfgoedbeleid nu en in het vooruitzicht...
Monitoring dier- en plantensoorten
op private gronden

Landelijk Vlaanderen

Inhoud maart / april / mei 2016

- Blz. 3 Voorwoord
- Blz. 5 Nieuwsflash
- Blz. 6 Interview Sonja De Becker
- Blz. 10 Boom van het Jaar
- Blz. 12 Het erfgoedbeleid
- Blz. 16 Landgoed in de kijker
- Blz. 22 Monitoring dier- en plantensoorten op private gronden
- Blz. 26 Paarden op het platteland
- Blz. 30 PAS Impasse
- Blz. 32 Controle op invasieve exoten
- Blz. 34 Soort in de kijker
- Blz. 36 Soortenbeschermingsprogramma's
- Blz. 40 Algemene Vergadering - **Save the date**
- Blz. 42 Vraag en antwoord

Landelijk Vlaanderen vzw en de Koepel der Bosgroepen vzw zijn stichtend lid van Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos vzw.

Colofon

De Landeigenaar in Vlaanderen is een uitgave van Landelijk Vlaanderen vzw.
Excelsiorlaan 23 | 1930 Zaventem | tel. 02 217 27 40
info@landelijkvlaanderen.be | www.landelijkvlaanderen.be

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever: Christophe Lenaerts
Realisatie en eindredactie: Valérie Vandenabeele
en Anùk van der Steen | redactie@landelijkvlaanderen.be
Vormgeving: Gert Bogaerts
Advertenties: redactie@landelijkvlaanderen.be
© Landelijk Vlaanderen vzw

 www.facebook.com/landelijkvlaanderen
 twitter.com/LandelijkVla

Christophe Lenaerts,
voorzitter

Landelijk Vlaanderen

Beste lezers,

Nummer 70, een klein jubileumnummer, maar vooral het bewijs dat Landelijk Vlaanderen leeft...

En hoe! Met 4 nummers per jaar gaat het vooruit. Niet altijd snel genoeg maar als u terug een nummer leest van het begin ziet u dat wij van een kleine, nietsbeduidende vzw naar een efficiënte en gewaarde partner gegroeid zijn voor het buitengebied. Deze evolutie gaat nu razendsnel. U leest meer hieronder in onze Speciale Mededeling

Zalig Pasen!

Christophe Lenaerts,
voorzitter

Speciale Mededeling

De 70ste Landeigenaar ligt iets later in de bus, omdat we u niet wilden onthouden van de beslissing op onze laatste raad van bestuur, die genomen werd als de Landeigenaar al klaar lag voor de drukker.

Wij zijn blij u aan te mogen kondigen dat er enkele functieveranderingen zijn gebeurd in de raad van bestuur.

Philippe Casier gaf eerder al aan te willen afbouwen en zijn functie als voorzitter te willen overlaten. Na lang zoeken en nadenken is de beslissing unaniem gevallen om Christophe Lenaerts te benoemen tot nieuwe voorzitter. Hij was immers al goed bekend met de interne werking vanuit zijn vorige functie als secretaris-generaal en kent de verzuchtingen en kwaliteiten van Landelijk Vlaanderen tot in detail.

Guido Mulier vervoegt de dagelijkse leiding in de functie van ondervoorzitter, naast Thierry de l'Escaille. Guido Mulier zal zich meer focussen op de interne dagelijkse werking, waar Thierry de l'Escaille de focus houdt bij het Europese beleid, zijn gekende biotoop vanuit ELO. Guido Mulier heeft de voorbije jaren als bestuurder al heel wat ervaring opgebouwd in het Natura 2000-dossier, de Minaraad en maakte als eerste privé-eigenaar een nieuw natuurbeheerplan op.

Tot slot melden wij ook met plezier dat Jurgen Tack ons team vervoegd heeft. In onze vorige editie namen wij nog afscheid van hem toen hij het INBO verlaatte, en door een gelukkige omstandigheid kunnen wij hem nu bij Landelijk Vlaanderen verwelkomen. Landelijk Vlaanderen zal kunnen profiteren van zijn wetenschappelijke kennis in combinatie met uitstekende managementkwaliteiten. Hij zal Landelijk Vlaanderen in het dagelijkse werk leiden vanuit de functie van algemeen directeur.

Meer komt u binnenkort te weten op onze *Algemene Ledenvergadering* en in onze volgende editie van de *Landeigenaar in Vlaanderen*.

[Voorwoord]

Woord van de erevoorzitter

Philippe Casier,
erevoorzitter

Na 10 jaar het voorzitterschap te hebben waargenomen, geef ik graag de fakkel door aan Christophe Lenaerts. Onder zijn voorzitterschap zal Landelijk Vlaanderen verder kunnen doorgroeien naar een meer gestructureerde eenheid. In de dagelijkse leiding zal hij hierin bijgestaan worden door onze nieuwe algemeen directeur, Jurgen Tack. Ik wens hen hierbij proficiat met hun benoeming. Zij zullen nu hun tanden kunnen zetten in de horizontaal knelpunten waar Landelijk Vlaanderen telkens een antwoord op biedt.

Ondertussen zijn op tv dagelijks 'images of horror' te zien, begeleid door de vaststelling van de objectieve onmacht van onze beschaving om antwoorden te vinden op de opstapelende uitdagingen. Als wij zien wat in de naam van 'God' kan geschieden, stellen wij ons de vraag of wij de duivel nog nodig hebben.

In die context zijn onze zorgen bij het beheer van onze 'eigendom' kleinschalig en futiel tegenover de uitdagingen van vandaag. Maar dat beheer is ook onontbeerlijk om even afstand te nemen van het nieuws en het werk. Met de voeten in het slijk kan terug contact gelegd worden met de eeuwenoude waarden van de natuur om een noodzakelijk evenwicht te vinden bij de diensten die zij levert. Maar is de natuur misschien ook niet verstoord als we, midden februari, op het veld niet veel hebben gemerkt van de winterperiode? Zijn alle zekerheden weg?

IHD/PAS

In 2015 werd intens gewerkt aan de voorbereiding van het managementplan 1.1 waarbij de 'sterkste schouders' hun terreinen en beheer in kaart zouden brengen en de zoekzones zouden afgebakend worden voor het beheer door de andere partijen (lees: de private) in managementplan 1.2. Het ontwikkelen van het zoekzonemodel vroeg veel inspanning, tijd en wetenschappelijk werk. Het model zou eerst midden 2015, dan einde 2015 moeten draaien...

Tegelijkertijd werd gewerkt aan de PAS: de voorbereiding, de maatregelen, de financiering en de juridische begeleiding. Tegen 2019 zou er een definitieve PAS moeten zijn.

De knelpunten en de belangen van elke partij zullen daar afgewogen worden.

Er bleven nochtans zware knelpunten onopgelost. Enerzijds door de technische complexiteit van de materie en de budgetbeperkingen, anderzijds door het feit dat aan gevestigde belangen werd geraakt: het vigerende beheer van reservaten, de bedrijfsvoering van stikstof emitterende veehouderijen, de industrie, het verkeer enz.

Dit zorgde voor sterk lobbywerk van politiek ondersteunde partijen en leidde tot een evaluatie van het gevoerde proces. De draagwijdte daarvan kennen wij niet, maar feit is dat het overleg momenteel is stopgezet en het volledig dossier nu naar de politieke besluitvorming is overgedragen.

De knelpunten en de belangen van elke partij zullen daar afgewogen worden. Het is duidelijk dat de stem van de private beheerders, die tot nu toe steeds constructief meespeelden, daar minder zal gehoord worden. Dit belet niet dat wij uit-

gebreid in het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos onze visie hebben bekendgemaakt met onze bezorgdheden over de financiering, de budgetten en de mogelijke verplichtingen. Die punten hebben wij ook in de vorige Landeigenaar uitgebreid toegelicht.

Er werd ons ook meegedeeld dat de hangende besluiten in uitvoering van het nieuwe natuurdecreet (over de criteria duurzaam natuurbeheer, de subsidie-regeling en de fiscale begeleiding) nu de politieke besluitvormingsweg volgen met het doel ze in het najaar te activeren zodat op het terrein al een aantal plannen kunnen voorbereid worden en de overgangsfase zo kort mogelijk kan gehouden worden.

Wat de verdere gang van zaken betreft wachten wij dus af. Onze zorg is dat de vrijwilligheidsfase die voor managementplan 1.2 zou gelden, zo wordt ingekort dat de private partij erg onder druk zou komen, wetende dat zij daarbij nog zware herstelmaatregelen zou moeten nemen in het kader van de stikstofdeposities.

Boscompensatie

Er werd in de pers uitgebreid kritiek gesproken over het feit dat er veel geld opgepot is in het 'boscompensatiefonds' (ten gevolge van compenserende betaling bij ontbossing) en te weinig effectief met dat geld bebost wordt. Velen klagen ook over het gegeven dat zozegd het fonds alleen kan gebruikt worden door overheden en niet door private partijen. Dit is niet juist; private partijen kunnen evengoed van het fonds bij oproepen gebruik maken! Maar dat geld kan alleen dienen voor aankopen van terreinen voor bebossing. Dit interesseert private partijen minder; zij willen een vergoeding voor het gebruik van hun al in eigendom zijnde te bebossen terreinen.

Het gebruik van het fonds is dus zwaar beperkt door niet adequate voorwaarden voor het gebruik ervan.

De overheid wenst nu een krachtige actie voor feitelijke bebossing en vraagt de deelname van de private partij. Dit mogen wij niet negeren! Het is een kwestie van geloofwaardigheid. Maar terzelfdertijd willen wij de knelpunten opgelost zien.

Wij vragen u dus om aan deze actie actief deel te nemen volgens de oproep verder in dit blad.

Partners

In het laatste jaar hebben ook onze twee belangrijkste partners in het beheer van de open ruimte een nieuwe voorzitter gekozen. Wij hadden de beste relaties met hun voorgangers. Walter Roggeman werd bij Natuurpunt opgevolgd door Lieven De Schamphelaere, een man die niet onopgemerkt blijft. Walter zien wij nog regelmatig als een terugkerend voorzitter van de Minaraad, een post die hij al driemaal heeft bekleed als het de beurt is van de milieuorganisaties. Bij Boerenbond vertrok wat onverwacht Piet Vantemsche, een krachtig figuur met een krachtige boodschap. Hij werd opgevolgd door Sonja De Becker die wij al enkele keren ontmoet hadden o.a. in het kader van de pachtwetgeving. Zij heeft ons zeer welwillend in dit nummer van de Landeigenaar een boodschap gericht.

Aan beide wens ik een vruchtbaar mandaat en we zijn ervan overtuigd dat we dezelfde goede relaties zullen blijven houden...wetende dat onze belangen soms 'uit constructie' niet gelijklopen.

Tot slot

Met dit alles in beschouwing zou ik u nog willen vragen goed te kijken of uw jaarlijks lidgeld bij Landelijk Vlaanderen betaald is. U ziet dat al onze initiatieven een goede organisatie vragen en deze moet leven dankzij de steun van alle mensen wier belangen verdedigd worden. Met het lidgeld kan geen individueel dossier (buiten een eerste advies) behandeld worden. Dit is de taak van experts of van een systeem van vergoede dienstverlening.

Het regulier lidgeld dient om de gemeenschappelijke belangen te verdedigen en is een solidariteitsactie. Veel gebeurt op vrijwillige basis, maar kosten zijn er altijd. Denk maar aan ons mooi ledenblad.

We zouden dan ook zeer verheugd zijn mocht u uw gulheid tonen bij het in orde brengen van uw ledenbijdrage.

Word NU lid van
Landelijk Vlaanderen

Met uw lidmaatschap kunnen we veel realiseren. Blijf of word daarom lid van Landelijk Vlaanderen.

Uw financiële steun en solidariteit hebben we broodnodig!

Het lidgeld van 2016 omvat:

- een basisbijdrage van € 60
- een oppervlaktebijdrage van € 2/ha

U kan uw ledenbijdrage overschrijven op het ING-rekeningnummer van Landelijk Vlaanderen:

IBAN BE37 3350 4426 9028

BIC BBRUBEBB

Vermelding: Lidgeld 2016, lidnummer, bedrijf of voornaam en naam

Boscompensatiefonds

ACTIE: aankoop van gronden door privé om te bebossen!

© Gert Bogens

Op regelmatige basis is er in de pers en op politiek niveau aandacht voor bosuitbreiding via het boscompensatiefonds. Wanneer een persoon, instantie of bedrijf wenst te ontbossen is hij verplicht dit te compenseren. Dit kan in natura, door het aanleggen van nieuw bos op eigen terrein of op gronden van derden, of door geld te storten in het boscompensatiefonds. Het geld uit dit fonds wordt gebruikt voor het aankopen van gronden om deze dan te bebossen. Zowel publieke als private partijen kunnen beroep doen op dit fonds. In de afgelopen jaren is, door gebrek aan gebruik van het fonds, een spaarpot ontstaan van ongeveer 8 miljoen euro.

Het APB-NB ontving medio januari 2016 het bericht dat de overheid een actie wil opzetten om via de gelden van het boscompensatiefonds concrete bebossing op het terrein te realiseren. Er wordt een inhaalslag gevraagd dat uitgevoerd moet worden in 2016 om de gelden uit het fonds te besteden. Om dit doel te bereiken vraagt de overheid een inspanning van onder andere de private sector.

Het APB-NB heeft al meerdere malen een aantal obstakels in het huidige beleid, zoals het feit dat de gelden enkel ingezet kunnen worden voor het aankopen van terreinen en dat bebossingen enkel in "groene gebieden" kunnen plaatsvinden, medegegeeld aan de

Vlaamse Overheid en zij is dus geïnformeerd om te kijken hoe deze weggewerkt kunnen worden. Voor de private sector is dit een kans om concrete acties op het terrein te realiseren. Wij roepen u daarom met aandring op om hieraan deel te nemen en dus ook uw kennissen hierover aan te spreken.

Naast het bovenstaande initiatief van de Vlaamse overheid zoekt de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), in opdracht van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM), 70 ha bebosbare gronden. De BAM wenst deze gronden op korte termijn in te zetten voor de boscompensatie waartoe zij verplicht is voor de realisatie van de Oosterweelverbinding te Antwerpen. De percelen dienen gelegen te zijn in Vlaanderen, maar niet in woon- of industriegebied of herbevestigd agrarisch gebied.

Wilt u bebossen? Heeft u nog vragen? Kijk dan voor meer informatie op www.privaatbeheer.be of neem zo snel mogelijk met ons contact op via info@privaatbeheer.be of 02 217 27 40

SBZ-V Ijzervalleien

Het Vogelrichtlijngebied Ijzervalleien, dat deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk, komt binnenkort in overleg. Het Agentschap voor Natuur en Bos maakte een eerste ontwerpverslag dat momenteel door de Wetenschappelijke Begeleidingscommissie gaat, waar de betrokken sectoren op Vlaams niveau vertegenwoordigd zijn. Het SBZ-V Ijzervalleien strekt zich uit over de gemeentes Vleteren, Lo-Reninge, Houthulst, Diksmuide en Kortemark. Voor de exacte locatie:

<http://natura2000.eea.europa.eu/#>

© Gert Bogens

[LANDBOUW]

Auteur: Landelijk Vlaanderen

Interview met Sonja De Becker, kersvers voorzitter Boerenbond en Landelijke Gilden

Kris Thoenens

LV: *Mevrouw De Becker, u bent natuurlijk al ruim 25 jaar betrokken in het reilen en zeilen binnen de Boerenbond, vanuit uw vorige posities van juridisch adviseur tot ondervoorzitter van de organisatie. Wat zijn voor u de voornaamste verschillen in uw dagelijkse taken nu u voorzitter bent geworden?*

SDB: de grote verschillen situeren zich niet zozeer op inhoudelijk vlak omdat ik ook voorheen al als ondervoorzitter de meeste inhoudelijke dossiers m.b.t. landbouw en platteland, samen met de voorzitter, volgde. Het grootste verschil ligt meer op het mentale vlak. Ik draag nu als voorzitter de volle eindverantwoordelijkheid voor de dossiers en de werking en positionering van de Boerenbond-organisatie. Ik word natuurlijk bijgestaan door een betrokken bestuur en een team van uitstekende medewerkers maar uiteindelijk hak ik wel de knoop door. Hoe positioneren we ons? Welke richting en lijn kiezen we? En die eindverantwoordelijkheid, die ook een grote beschikbaarheid impliceert, voel ik toch wel. Zeker tijdens de eerste weken van mijn voorzitterschap was dit een nieuw en verrassend gevoel waaraan ik me eigen-

lijk ook niet had verwacht. Ik heb er die eerste periode soms letterlijk van wakker gelegen. Maar alles went.

LV: *waarom heeft u deze functie aanvaard? Wat is uw drijfveer? Waarom doet u het?*

SDB: land- en tuinbouwers zijn een ras apart. Onze leden zijn bijzonder kritisch, veeleisend maar ook zeer dankbaar. Het zijn mensen uit 1 stuk, het hart op de tong en vooral ze ondernemen met heel veel passie en authenticiteit. Dat is bijzonder én ook bijzonder om voor te werken. Onze Vlaamse land- en tuinbouw staat vandaag wel onder stevige druk maar vergis je niet – we zijn een bijzonder sterke sector. De Vlaamse land- en tuinbouwers opereren in een zeer vruchtbare streek met goede gronden en een uitermate gunstig klimaat. Ze zijn goed opgeleid en technisch zeer performant. We zijn bovendien ingebed in een sterke voedingsindustrie en we produceren in het kloppende en welvarende consumentenhart van Europa. We hebben dus veel troeven in handen om de toekomst hoopvol tegemoet te zien maar er zijn ook stevige uitdagingen die maken dat *business as usual* geen optie meer is.

De context waarin we produceren maakt dat de Vlaamse landbouwgrond duur is en de maatschappelijke eisen en verwachtingen (en dus ook de kosten ervan) hoger liggen dan elders. We zien ook een toenemende concentratie in de verwerkings- en distributiesector waardoor onze marktmacht afneemt. Tenslotte is er ook het fenomeen van de toenemende volatiliteit in onze markten. Volatiliteit is in belangrijke mate eigen aan de landbouwmarkt. Maar de sterke toename van de volatiliteit is een fenomeen van de laatste jaren en heeft meerdere oorzaken. In de eerste plaats zijn er een

De context waarin we produceren maakt dat de Vlaamse landbouwgrond duur is en de maatschappelijke eisen en verwachtingen hoger liggen dan elders.

aantal geopolitieke beslissingen zoals de Russische boycot die de markten totaal ontregelen en waarop de sector totaal geen vat heeft. We stellen ook vast dat speculanten het voorbije decennium de weg gevonden hebben naar landbouwgrondstoffen, tot zelfs landbouwgrond toe. En tenslotte speelt ook het feit dat de bestaande beschermingsmechanismen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid die de landbouwers een stabiel inkomen moesten garanderen, stelselmatig afgebouwd zijn. Het oude GLB (gemeenschappelijk landbouwbeleid) trad corrigerend op via gegarandeerde prijzen. Dat is de laatste jaren volledig losgelaten. En we moeten ook niet terug

naar de oude ondersteuningsmechanismen, maar het nieuwe landbouwbeleid voorziet ook niet in nieuwe instrumenten om volatiliteit voldoende te bufferen. Het is volledig omgeslagen naar een vrije-marktmechanisme. Van het ene uiterste naar het andere dus. Met als gevolg dat de volatiliteit van de wereldmarkt voluit doordringt tot op het individuele bedrijfsniveau. Dat brengt onze familiale bedrijven in zware moeilijkheden. We moeten daarom naar een andersoortig landbouwbeleid dat zonder marktver-

storend te zijn toch marktstabiliserend werkt en dat nieuwsoortige instrumenten aanreikt voor risicobeheersing waardoor het inkomen van onze boeren en tuinders opnieuw gestabiliseerd kan worden.

Onze sector is dus in volle beweging. Het aanvaarden van het voorzitterschap op zo'n moment is inderdaad geen evidentie maar wel een prachtige uitdaging.

Een uitdaging die ik met veel 'goesting' aanga, want onze boeren en tuinders zijn prachtige mensen om voor te werken.

LV: uw passie is duidelijk te voelen wanneer u over de landbouw praat! We vroegen ons af of u als voorzitter ook andere klemtonen wil leggen dan uw voorganger, Piet Vanthemsche? Wat wil u anders doen? Zijn er punten die volgens u meer aandacht verdienen of er in het verleden te veel kregen? Als vrouw heeft

u misschien een andere aanpak voor sommige zaken?

SDB: laat me duidelijk zijn. Er is een nieuwe voorzitter maar geen nieuwe Boerenbond. De beleidlijnen die ons hoofdbestuur bij het begin van de beleidsperiode 2013-2018 heeft vastgelegd blijven dus overeind. Het gaat dan over marktwerking en economische duurzaamheid maar ook de problematiek rond ruimtelijke ordening, rechtszekerheid en beschikbaarheid van landbouwgrond voor actieve boeren, het – waar mogelijk – proactief aanpakken van maatschappelijke behoeften en eisen, de bedrijfsopvolging enz.

Ik leg wel een aantal nieuwe bijkomende accenten. Naast het verder verstevigen van onze interne bestuurswerking wil ik vooral het accent opnieuw leggen op de economie van onze bedrijven. Economische duurzaamheid is voor mij de eerste en noodzakelijke voorwaarde in elk verhaal van duurzaamheid. Zonder economische duurzaamheid geen duurzame landbouw en vice versa.

De economische duurzaamheid van onze sector staat daarom met stip op 1 in mijn agenda de volgende jaren.

En dit verhaal heeft verschillende aspecten. We moeten de positie van onze sector in de hele agrovoedingsketen versterken met de bedoeling meer van de meerwaarde in de keten bij onze bedrijven te krijgen. We moeten dit doen via het horizontaal interprofessioneel ketenoverleg (waar we bv. moeten inzetten op eerlijke handelspraktijken), maar ook via sectorale samenwerking bv. via producentenorganisaties.

Naast dit macro-niveau moeten we ook inzetten op het verhogen van de weerbaarheid van onze individuele bedrijven en van onze bedrijfsleiders. Dat betekent dat we nog meer moeten inzetten op de managementcompetenties van onze bedrijfsleiders: naast technische competenties zijn ook bedrijfseconomisch inzicht en marktkennis van cruciaal belang. Maar ook dat het landbouwbeleid nieuwe en aangepaste instrumenten aanbiedt waardoor ook crisis- en risicobeheersing op individueel bedrijfsniveau mogelijk wordt. →

LV: *u wil dus vooral verder werken op de lijn van uw voorganger en u bevestigt hier ook het belang van de grote algemene thema's. Maar misschien zijn er ook dossiers die u meer persoonlijk na aan het hart liggen? Welke thema's in de landbouwwereld houden u vandaag vooral bezig?*

SDB: talloze. ... maar als ik **de meest prioritaire dossiers** eruit moet halen op dit moment, dan denk ik aan een drietal thema's:

- Vooreerst natuurlijk de **economische conjunctuur**. Voor een aantal – vooral dierlijke – sectoren is die momenteel niet goed. Slechte of ondermaatse prijsvorming weegt op de sector, op de organisatie, op onze individuele bedrijven en gezinnen. Een slechte economische situatie legt bovendien ook een serieuze hypotheek op heel wat andere dossiers waar de sector mee te maken krijgt. In een conjunctuur als vandaag is het – nog veel minder dan anders – evident dat bedrijven nog met extra bijkomende kosten inzake dierenwelzijn, milieu, natuur enz. geconfronteerd worden.
- Een tweede dossier is **de implementatie van Natura 2000**. Het is een dossier dat qua impact op de sector vele malen groter zal zijn dan alle mestactieplannen. Het heeft impact op onze ganse veehouderijsector en nog het meest op de rundveesector die van

oudsher steeds zeer dicht bij en met de natuur boert. Je zal me niet horen vertellen dat we geen verantwoordelijkheid dragen in dit dossier. We moeten vooruitgang boeken op het vlak van soorten en habitats, maar laat ons wel realistisch zijn. Belangrijk is dat elke actor, elke medeveroorzaker van emissie zijn verantwoordelijkheid opneemt en dit dossier niet wordt afgedaan als een dossier dat alleen landbouw aanbelangt want dat is de waarheid zwaar geweld aandoen... Neen, ook mobiliteit, industrie, huishoudens enz. spelen een rol als emittent van schadelijke stoffen en moeten dus ook verantwoordelijkheid opnemen. Elk zijn deel... dat is onze visie. En elk van de actoren moet daarbij de tijd krijgen om stapsgewijs en op de meest kostenefficiënte wijze vooruitgang te boeken.

- Een derde dossier dat mij na aan het hart ligt, is dat van de **bedrijfsopvolging**. Onze bedrijven worden groter, kapitaalintensiever, diverser, risicovoller, zijn meer onderhevig aan volatiliteit. Dat betekent dat ons huidig model van bedrijfsovername stevig onder druk staat. We hebben daarom anderhalf jaar geleden een kenniscentrum bedrijfsopvolging opgericht met de bedoeling om alle kennis te bundelen, leemtes op te vullen en ook de knelpunten bij bedrijfsopvolging beter in kaart te brengen. Er is al aardig wat werk verzet. Het kenniscentrum heeft een uniek model van bedrijfsopvolging

in land- en tuinbouw uitgewerkt en een beter en aangepast vormingsaanbod geïntroduceerd. Maar de verwachtingen zijn (terecht) groot. Het is dan ook het moment om een versnelling hoger te schakelen. Er zal de komende periode daarom werk gemaakt worden van een grondige analyse van alle problemen die vandaag de bedrijfsopvolging in onze sector bemoeilijken en, samen met onze partners in het kenniscentrum en met externe experts, zullen concrete voorstellen van oplossing geformuleerd worden. Er zal daarbij ook gekeken worden of we niet compleet andere modellen van bedrijfsopvolging in de steigers moeten zetten om de continuïteit van onze bedrijven in de gewijzigde context van vandaag en morgen te garanderen.

LV: *landbouwers en eigenaars gaan als plattelandsactoren vaak hand in hand, maar soms hebben we ook tegenstrijdige belangen. Dat maakt het niet altijd makkelijk om samen vooruit te gaan. Een tijdje geleden overhandigden Landelijk Vlaanderen en Boerenbond aan de minister een gezamenlijk standpunt inzake de toekomst van de pachtwet (www.landelijkvlaanderen.be/standpunten). Een vraag die onze leden dan ook boeit, is: hoe ziet u de toekomstige relaties tussen landbouwers (als gebruikers) en landeigenaars? En meer specifiek: ziet u de mogelijkheid om te komen tot een billijke pachtwetgeving voor elke partij?*

SDB: een intense, open dialoog tussen landbouwers en eigenaars is cruciaal en in meerdere opzichten.

We zijn inderdaad beiden belangrijke spelers op het platteland. Waar mogelijk en haalbaar moeten we proberen om gezamenlijk standpunt in te nemen en gezamenlijke actie te ondernemen om ervoor te zorgen dat het Vlaamse platteland een ruimte is waar economische bedrijvigheid, ook land- en tuinbouwbedrijvigheid, mogelijk blijft maar waar het tegelijk ook aangenaam is om te vertoeven. Ik ben ervan overtuigd dat landbouwers en eigenaars samen in staat zijn deze handschoen op te nemen.

Tegelijk zijn we ook partners als het over grondgebruik gaat. Grond is en blijft een essentiële productiefactor voor onze land- en tuinbouw. Actieve boeren

Landbouw

moeten binnen voldoende rechtszekere en stabiele relaties verder kunnen blijven beschikken over voldoende landbouwgrond. Grondeigenaars zijn in dat opzicht onmisbaar voor onze Vlaamse land- en tuinbouw. De meerderheid van de gronden in gebruik door landbouwers, wordt gepacht van eigenaars – het is belangrijk dat dit zo kan blijven.

Dat veronderstelt dat grondeigenaars ook in de toekomst gemotiveerd blijven (of opnieuw gemotiveerd worden om) hun gronden in gebruik te geven aan actieve boeren.

Naar aanleiding van de regionalisering zijn we dan ook samen aan de slag gegaan. We hebben concrete voorstellen tot aanpassing van de pachtwet uitgewerkt. Het zijn voorstellen die ervoor moeten zorgen dat verpachten aan actieve boeren aantrekkelijk blijft voor eigenaars en die tevens moeten bewaken dat voor de boer pachten financieel haalbaar en rechtszeker blijft. We hebben daarbij ook nieuwe verhuurmogelijkheden voorgesteld die volledig buiten het toepassingsgebied van de pachtwet vallen. Dit was voor ons geen gemakkelijke oefening maar ik ben toch blij dat we erin geslaagd zijn om een gezamenlijke agenda voor een aanpassing van de pachtwet uit te werken die tegemoetkomt aan de verwachtingen van beide kanten. We zijn momenteel, net als jullie, wachtende wat de bevoegde minister met onze voorstellen zal doen.

LV: welke boodschap wenst u nog mee te geven aan onze leden?

SDB: er zijn tussen de BB en jullie vereniging al heel lang goede en intense contacten. De maatschappelijke context waarin en jullie opereren wijzigt fundamenteel, de druk op grond blijft immens en de complexiteit van de regelgeving is zowel voor grondgebruikers als grondeigenaars ongekend. Ons gemeenschappelijk belang ligt in het beschermen van onze gronden tegen bijkomende gebruiksbepalingen, want die hebben niet alleen een negatieve impact op de bedrijfsvoering van onze land- en tuinbouwers, maar zorgen ook voor de waardevermindering van heel wat goede en vruchtbare gronden. Denken we maar aan de hele Natura 2000-discussie of het MAP (mestactieplan). Tot op vandaag zijn we er steeds in geslaagd om, elk vanuit onze visie en opdracht, telkens weer constructief samen te werken in dergelijke dossiers. En daar waar onze visies en standpunten verschillen, slagen we erin om dit op een correcte manier uit te spreken en mekaar visie te respecteren. Ik ga ervan uit dat we in dezelfde sfeer verder kunnen werken.

Want ik vind het belangrijk dat land- en tuinbouwers en eigenaars als belangrijke plattelandsspelers mekaar kunnen blijven vinden en daar waar nodig de krachten bundelen om de exploitatievrijheid van onze gronden te vrijwaren.

LV: *Mevrouw De Becker, hartelijk dank om ons te woord te staan. We kijken met plezier uit naar een verdere constructieve dialoog met 'de BB'!*

MEERSMAN & VAN KEER

ADVOCATENASSOCIATIE

Gespecialiseerd in:

- Landbouwrecht en de Pachtwet
- Dieren: Koop - Verkoop - Aansprakelijkheid
- Milieurecht - Milieuvergunningen
- Eigendomsrecht
- Bouwrecht - Stedenbouwkundige vergunningen
- Familierecht, Erfrecht en Huwelijksvermogensrecht

Tel. 09 225 80 30

Willem Tellstraat 22, B-9000 GENT
Fax 09 225 73 26 - meersman.vankeer@adv-mvk.be

www.adv-mvk.be

U bent als eigenaar op zoek naar een aantrekkelijke, klare, transparante en vooral begrijpbare formule voor landbouw op uw gronden? Dan is Agriland NV voor u de beste partner.

Ons doel is niet uitsluitend een financiële optimalisatie te verzekeren, maar ook de band tussen de eigenaar, zijn land en de landbouwwereld te onderhouden. We ondersteunen de vergroening, de lokale werkgelegenheid en vertegenwoordigen u bij de overheid. Kortom, een duurzame en maatschappelijk verantwoorde landbouw.

De beste zorg voor uw grond krijgt u van Agriland NV. Meer info op www.agriland.be

Agriland NV • Avenue Pasteur 23 • 1366 Wavre • tel. +32 10 232 916 • fax +32 10 232 919 • e-mail: agriland@wytinet.be

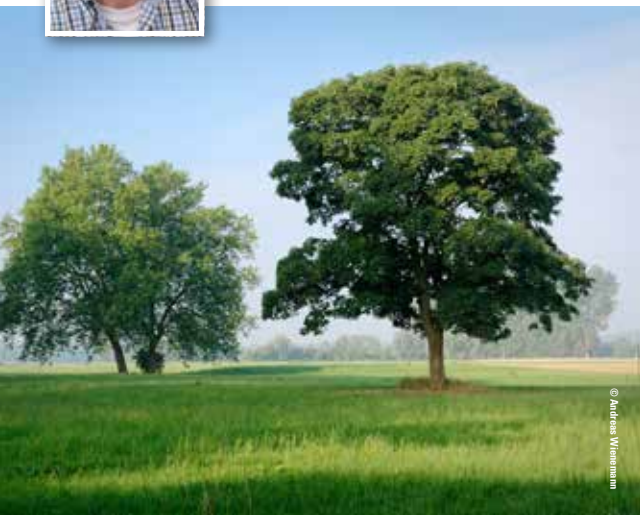
[NATUUR]

Boom van het Jaar

Op zoek naar het verhaal achter de boom...

Auteur: Maurits de Groot, projectmedewerker Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

© Andreas Willems

© Annes De Meers

De wedstrijd 'Boom van het Jaar' is een jaarlijkse zoektocht naar de interessantste en opmerkelijkste boom van België. Niet de grootste, oudste of mooiste, maar de boom met het beste verhaal.

In 2016 organiseert SBNL-Vlaanderen (Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu Vlaanderen), financieel ondersteund door het Fonds Baillet Latour, in samenwerking met Landelijk Vlaanderen, de Bosgroepen, KBBM, ELO, ANB en BOS+ de wedstrijd 'Boom van het Jaar' – editie Vlaanderen.

De Boom van het Jaar is geïnspireerd door de reeds bestaande wedstrijd 'European Tree of the Year', een initiatief dat oorspronkelijk werd opgestart in Tsjechië en op Europees niveau door de Environmental Partnership Association in samenwerking met ELO georganiseerd wordt. Hier nemen nu 15 Europese landen aan deel.

Het concept van de wedstrijd is vrij eenvoudig. Op de website www.boomvanhetjaar.be kan iedereen zijn of haar favoriete

TIMINGS VOOR 2016

01/4 - 30/6	Nomineer je boom!
juli - augustus	Beraadslaging door de vakjury en selectie van de laureaten
31/8	Bekendmaking van de 7 laureaten
1/9 - 30/9	Stem voor je favoriete boom!
Week van het Bos (oktober)	Bekendmaking van de Boom van het Jaar 2016
Eind oktober	Uitreikingsceremonie bij de Boom van het Jaar
20 december	Indiening van de winnaar voor de Europese verkiezing van Tree of the Year 2017

boom nomineren als kandidaat voor de Boom van het Jaar. Voor elke Vlaamse provincie en het Brussels gewest wordt uit de genomineerde bomen een laureaat gekozen. Daarnaast wordt de winnaar van de in het voorgaande jaar 'Mooiste boom van Vlaanderen'-verkiezing, standaard genomineerd. De beoordeling door een professionele vakjury en een openbare stemronde, bepalen uiteindelijk welke boom een jaar lang de Boom van het Jaar zal worden genoemd.

De winnaar mag zich verblijden met een mooie prijs. Naast de titel 'Boom van het Jaar', zal hij ook in de watten gelegd worden door topprofessionelen uit de boomverzorgingssector. Afhankelijk van zijn noden kan de 'Boom van het Jaar' een snoeibeurt krijgen, een verankering of een standplaatsverbetering. Dit uiteraard in overleg met de eigenaar. Afhankelijk van de mogelijkheden kan er ook een ander boomvriendelijk initiatief in de buurt genomen worden: de aanplanting van een nieuwe boom, installatie van een zitbank of inrichting van een speelbos.

Landelijk VASTGOED ANDERS BEKEKEN

Agrarisch vastgoed

Vastgoed voor paardenliefhebbers

Landelijk wonen

Tel 0474 040 111 • info@vanhovevastgoed.be • www.vanhovevastgoed.be

LANDELIJK WONEN

VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

- > De gespecialiseerde makelaar mbt hoeves en gronden in buitengebied.
- > Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons: DANNY DE PAUW 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O

V A S T G O E D bvba

www.agrovastgoed.be

OVERWATER

Rentmeesterskantoor

ONZE DIENSTEN VOOR UW HOLLANDS GRONDBEZIT

- Rentmeesterschap: Wij kunnen voor u de pacht- en financiële administratie verzorgen en houden contact met de pachter.
- Aan- en verkoop landbouwgrond: Als u uw grondbezit wilt uitbreiden kunnen we voor u aankopen. Ook voor het verkopen van uw percelen die verpacht zijn, kunt u bij ons terecht.
- Taxeren: Voor het bepalen van de waarde kunnen wij voor u een taxatie uitvoeren, bijvoorbeeld voor een boedelverdeling.

KERKSTRAAT 54
3291 AM STRIJEN
ZUID-HOLLAND
NEDERLAND
T +31 78 674 94 32
WWW.OVERWATER.NL

Voor meer informatie of een afspraak

Neem contact op met de heer Pieter Kerkstra, +31 78 674 94 32 of stuur een e-mail naar p.kerkstra@overwater.nl.

Rentmeester RNVN

KENNIS, ADVIES EN UITVOERING

'Overwater is sinds 1804 gevestigd in Strijen, zo'n drie kwartier rijden vanaf Antwerpen'

[ERFGOED]

Het erfgoedbeleid nu en in het vooruitzicht...

Auteur: Landelijk Vlaanderen

Begin 2015 trad het nieuw erfgoeddecreet in werking. Al zijn er in dit decreet goede zaken te vinden, de private beheerders van erfgoed hadden en hebben nog steeds een aantal bezwaren.

Bezwaren - Beroep

De inspraak van de eigenaar bij de bescherming, het gebrek aan compensatie voor eigendomsbeperking bij beschermingen, het statuut van de cultuurgoederen, differentiaties bij premies, afdwingbare toegankelijkheid voor de ambtenaren en het registreren per foto waren ernstige knelpunten.

Private partijen gingen in beroep bij het Grondwettelijk Hof tegen deze beschikkingen van het decreet en bij de Raad van State voor de overeenkomende punten van het besluit. Wat betreft het decreet gaf het Hof hen gelijk voor de toegankelijkheid en de fotoregistratie die beperkt worden. Het Hof bepaalde duidelijk dat, al was er geen generieke vergoeding, de eigenaar altijd naar de

rechter mocht stappen indien hij door de bescherming onevenredig benadeeld was. Over de andere punten sprak het Hof zich niet uit. Over het beroep bij de Raad van State over het besluit is er momenteel nog geen uitspraak.

Deze uitspraak van het Hof bevestigt een belangrijk principe van het recht, namelijk compensatie indien eigendomsbeperkingen onevenredig zijn met de normale lasten die kunnen opgelegd worden ten voordele van de gemeenschap. Dit geldt trouwens niet enkel voor erfgoed maar ook voor andere domeinen. Om de juiste draagwijdte van deze uitspraak te evalueren zullen er een aantal gevallen met concrete rechtspraak nodig zijn.

Ondertussen werden een aantal bijkomende beleidsinitiatieven genomen: bijsturing van de taakstelling, conceptnota's van de Vlaamse Regering voor de toekomst en aanvullende regels of handleidingen.

Cultuurgoederen

Op 21/12/2015 werd door de administratie Onroerend Erfgoed een document gepubliceerd onder de naam *Cultuurgoederen in monumenten* waarbij een eigenaar van een 'cultuurgoed' zelf kan bepalen of hij recht heeft op een premie voor het onderhoud ervan. In dit document wordt praktisch uitgelegd hoe in de verschillende gevallen van bescherming volgens de opeenvolgende versies van de regelgeving over de tijd, men te weten kan komen of een voorwerp is opgenomen bij de cultuurgoederen en bijgevolg dus recht geeft op een premie.

Dit document geeft duidelijke criteria om te weten wat al niet in het verleden als medebeschermd moet beschouwd worden. Opmerkelijk is dat men vertrekt van het feit dat de eigenaar eigenlijk zelf het initiatief neemt!

Interessant punt is dat voor private eigenaars een object enkel beschouwd kan worden als cultuurgoed indien het opgenomen is geweest ofwel in een bijlage bij het individuele beschermingsbesluit, of in het beheerplan ofwel het voorwerp is geweest van een premieaanvraag. Dit zal in de praktijk nooit het geval zijn geweest zodat voor private partijen op dit moment geen enkel object deel uitmaakt van de cultuurgoederen, en zodoende medebeschermd is.

Voor de toekomstige, dus nieuwe beschermingen, kan een object als cultuurgoed beschermd worden als het beantwoordt aan een aantal in de handleiding opgelijste cumulatieve criteria. Hiermede zal het aantal betrokken objecten zeer beperkt zijn.

Maar daarbij zal ook het decretale hoorrecht van toepassing zijn zodat argumentatie mogelijk is en de toegang voor ambtenaren binnen in het gebouw enkel kan na afspraak met de eigenaar zodat zij met elkaar kunnen overleggen. Tenslotte is bij een betwistbare beschermingsbesluit altijd een beroep mogelijk bij de Raad van State.

Conclusie: er zijn geen problemen voor beschermingen uit het verleden, maar men moet waakzaam zijn voor de toekomst!

Foto & copyright: coverfoto van het handboek 'Verankeren van erfgoed in ruimtelijk beleid'. © Onroerend Erfgoed, Foto: Hans Denis.

Kerntakendebat

De overheid heeft een analyse gemaakt van de taken van de verschillende overheidsactoren bij het erfgoedbeleid. De taakverdeling werd herbekeken waarbij blijkt dat de rol van de Vlaamse administratie zich zal beperken tot essentiële taken: beschermen en begeleiden. Meer uitvoerende taken zullen bij de gemeenten komen, zoals de advisering voor bouwkundig erfgoed en herbestedingen, inventarisaties enz. Het is niet zo duidelijk hoe de juridische gevolgen van die aangepaste taakstelling zullen zijn en wat het verschil zal zijn tussen een erfgoedgemeente (een die erkend is voor zijn capaciteit in de materie) en een andere gemeente. Punt voor ons is dat er onduidelijkheid bestaat over het feit dat er naast Vlaamse regels voor erfgoed nog gemeentelijke verordeningen kunnen opgelegd worden wegens een gemeentelijk erfgoedbeleid en met welke rechtsgevolgen.

Decreet

Het leek noodzakelijk om een aantal punten van het decreet al aan te passen, wat dan ook binnenkort zal gebeuren. Het gaat meestal over technische wijzigingen, over beschikkingen inzake archeologisch erfgoed en gevolgen van de nieuwe kerntaken waarbij de private beheerders minder betrokken zijn. Maar er zijn toch essentiële punten, vooral wat betreft de financiering.

De Inspectie van Financiën (IF) heeft in alle adviezen omtrent het nieuwe erfgoedbeleid aangedrongen op een ontoereikend budget voor dit beleid. Er wordt immers in hoog tempo beschermd, maar zonder aandacht voor de financiële gevolgen. Als gevolg ontstaat er een grote wachlijst die als onhoudbaar wordt beschouwd. IF stelde zelf al voor om de premies te verlagen.

In het ontwerpdecreet worden een aantal aanpassingen aan de restauratiepremie met terugwerkende kracht ingevoerd:

- De premieaanvragen voor erediensdossiers worden retroactief stopgezet tot op het moment dat er een goedgekeurd kerkenbeleidsplan wordt ingediend per kerk
- In de premiedossiers worden de algemene kosten van 10% en de btw (die, naar men zegt, niets tot de erfgoedwaarde bijbrengt) bij de berekening uitgesloten

Deze beslissingen met terugwerkende kracht zijn niet aanvaardbaar en ondermijnen het vertrouwen in het systeem.

Er werden terzelfdertijd drie conceptnota's bekendgemaakt die een aantal toekomstige beslissingen toelichten.

1. Nieuw premiestelsel

Om de wachlijst in te korten worden enkele voorstellen gemaakt in deze conceptnota met als doel voor 2017:

- Maatregelen voor het verlagen van de kostprijs
- Het invoeren van een erfgoedlening
- Een doelmatigheidsanalyse van het instrumentarium en een herevaluatie van de beschermingsbesluiten
- De premiepercentages blijven momenteel onveranderd maar kunnen later aangepast worden (opmerking: uitsluiten van de btw betekent een feitelijke percentageverlaging)

2. Fiscaliteit

De tweede conceptnota geeft een aantal pistes voor een fiscale tegemoetkoming als alternatief voor de premies (aan de beheerder zal waarschijnlijk een keuze opgelegd worden en zal hem de mogelijkheid tot cumul ontnomen worden: ofwel premie, ofwel fiscaal voordeel).

- Het tarief van de registratierechten bij aankoop van een beschermd goed wordt gehalveerd, maar de besparing moet geïnvesteerd worden in de beschermde delen van het goed volgens een beheerplan.
- Een vermindering van de schenkbelasting (boven de generieke vermindering die in 2015 werd ingevoerd) door een teruggave op voorwaarde dat het voordeel wordt geïnvesteerd in het goed in de 5 jaar volgens een beheerplan. →

- De optimalisatie van de bestaande belastingsverminderingen voor uitgaven, vooral door het niet cumuleerbaar maken van belastingsvermindering en premies, de vermindering laten gelden voor alle beschermde onroerende goederen en niet enkel voor gebouwen, het wegvallen van de voorwaarde dat het goed niet verhuurd kan zijn en toegankelijk moet zijn.

Dit zijn allemaal goede punten. Er is jammer genoeg niets voorzien voor de erfbelasting die, gecumuleerd met de verdeling tussen erfgenamen, voor grote problemen kan zorgen. Daarom hebben de verenigingen van private beheerders (zie hieronder) een voorstel ingediend om de bij successie verschuldigde belasting om te vormen in een krediet die terugbetaald zou worden over de tijd van een beheerplan door bewijzen van uitgevoerde werken aan het goed.

3. Energiezuinigheid

Een derde conceptnota behandelt de energiezuinigheid. Om de klimaatdoelstellingen te halen worden inspanningen gevraagd voor de energieprestatie, ook in gebouwen met erfgoedwaarden. Daarvoor worden een aantal faciliterende en informatieve instrumenten ontwikkeld zoals handleidingen, energieconsulenten onroerend erfgoed, energieloket, energiezuinige maatregelen in monumenten met een woonfunctie, renovatieadvies en energie, woningpas voor monumenten....

Financieel denkt men aan de erfgoedpremies, zelfs voor energiebesparende maatregelen en de reguliere premies van het energierenovatieprogramma. Een aandachtspunt is de mogelijke woonpas, eventueel aangepast aan beschermd erfgoed, waarbij een gebouw een technische identiteit zal hebben die zal kunnen dienen voor beleidsinitiatieven zoals belastingsheffingen en vrijstellingen.

Ruimtelijke Ordening

Een ander luik van het erfgoedbeleid is de koppeling met de Ruimtelijke Ordening in de ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) die de bestemming van de gronden bepaalt met daaraan gebonden voorschriften.

Het erfgoeddecreet voorziet in het inventariseren van landschappen in de landschapsatlas, al dan niet bevestigd in ankerplaatsen. Als er dan een RUP in het gebied komt, worden de elementen van de atlas of van de ankerplaats omgevormd in een erfgoedlandschap met voorschriften. Maar er zijn geen duidelijke bakens voor het bepalen van erfgoedlandschappen, de rechtsgevolgen en de financiële begeleiding.

Zo worden in de RUP's veel overlappings getekend. De merkwaardige gebouwen en omgeving worden meestal opgenomen in CH-gebieden (cultuurhistorie), wat goed is. Voor de landschappen of landschapselementen blijft het onduidelijk wat betreft de gevolgen en het verschil met beschermde cultuurlandschappen.

Deze onduidelijke situatie is ongezond, des te meer omdat niet enkel Vlaanderen dergelijke RUP's kan opstellen maar ook de provincies en de gemeentes. Hoe zullen zij zo een parallel erfgoed- en beschermingsbeleid voeren? Beseffen zij de financiële gevolgen van onevenredige beperkingen?

De administratie heeft met een externe partner een handleiding *Verankeren van erfgoed in het ruimtelijk beleid* uitgegeven met een methodologie voor het opstellen van RUP's met erfgoed-elementen. Dit eenzijdig document kan voor private beheerders gevaarlijk zijn want het rust op geen enkele inspraak of overleg. Inhoudelijk geeft het 5 gradaties van voorschriften voor het behoud, inclusief de integrale behoudsplicht (wat is dan het verschil met een bescherming?), zonder flankerende maatregelen. Het hanteert nog 6 clusters erfgoed met name die parallel lopen met de klassieke inventarissen van het decreet zoals klein erfgoed, verborgen erfgoed, ... Heel verwarrend dus.

Advies

De SARO fungeert als Strategisch Adviesorgaan voor Ruimtelijke Ordening en Erfgoed, waarin wij zetelen, en heeft al die punten onderzocht en kritisch geëvalueerd. Dit gebeurde unaniem zodat er een breed draagvlak is voor gezamenlijke kritiek.

De voornaamste punten zijn:

- een onduidelijke uitvoering van het kerntakenplan, vooral naar de gemeenten toe
- een onduidelijke taakstelling voor inventarissen en diens rechtsgevolgen
- een vraag voor een samenhangend geheel van financiële instrumenten
- een vraag voor een selectief beschermingsbeleid (de SARO ondersteunt onze vraag voor een betere procedure van voorlopige bescherming met inspraak van de eigenaar)
- een betere afstemming van het beschermingsbeleid met de ruimtelijke ordening (en aandacht voor die 'sluikse' beschermingen)

APB-E

Met het oog op al die evoluties en de toch zeer bescheiden plaats van private beheerders in dit beleid, werd er afgesproken tussen de Vereniging van Historische Woonsteden en Landelijk Vlaanderen om samen op het model van het 'Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos' van Landelijk Vlaanderen met de Koepel van de Bosgroepen, een 'Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed' op te richten als een feitelijke vereniging.

Beide verenigingen zijn betrokken in erfgoedzorg: de ene meer vanuit monumentenperspectief, de andere in landschapsbeheer in combinatie met natuurbeheer. Een coherente aanpak is gewenst.

Beide verenigingen zijn van oordeel dat naast erfgoedbeheer door openbare besturen, kerkelijke autoriteiten en vrijwilligersorganisaties een belangrijke plaats weggelegd is voor de private beheerders, meestal eigenaars, van erfgoedelementen in volle harmonie en complementariteit.

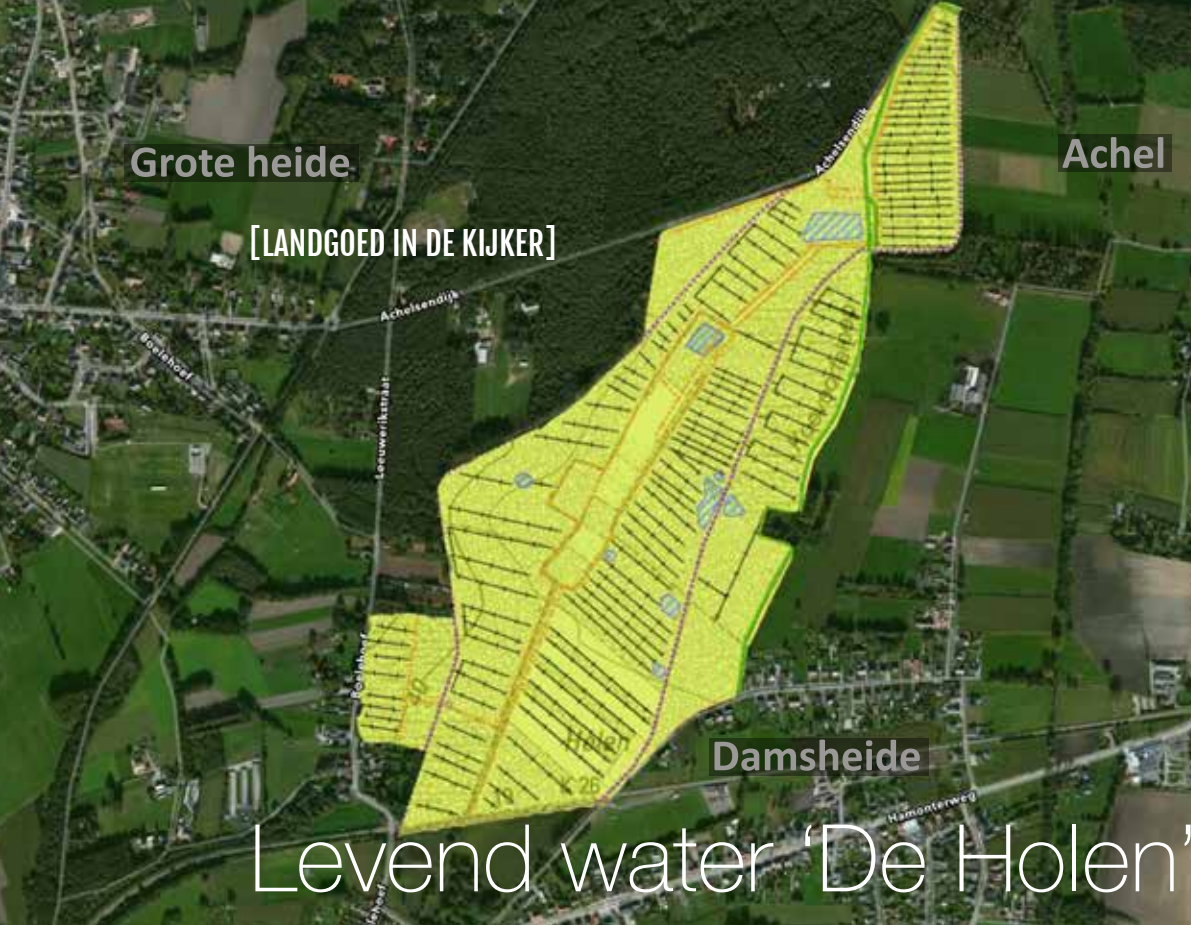
Dit aanspreekpunt wenst als spreekbuis op reguliere wijze de zorgen van private beheerders aan het beleid mee te delen en, omgekeerd, de boodschappen van het beleid te vertolken via de onderliggende verenigingen naar hun leden. Hopelijk kunnen de knelpunten regelmatig opgelost worden en kan een goede samenwerking ontwikkeld worden. De wisselwerking in vertrouwen zou de effectiviteit en de efficiëntie van het beleid kunnen bevorderen.

Een stuurgroep bestaande uit zowel leden als experts zou de initiatieven naar het beleid moeten sturen. Voor de rest blijven de organisaties verder hun gewone activiteit voeren.

Conclusie

Er is nog veel werk aan de winkel! In de laatste jaren was het overleg met de overheid in deze materies wat minder en de erkenning van de private beheerders niet evident. Wij willen hier graag aan werken en hopen omtrent die belangrijke problemen die de erfgoedeigenaars toch zwaar raken, constructieve oplossingen te kunnen bespreken.

Legende

- Voormalige watering
- Natuurlijke waterloop
- Bovensloot
- Ondersloot
- Zijlsloten
- Waterplas

Levend water 'De Hopen'

Volledig herstel van de natuurlijke waterzuivering en bevloeiing in een eeuwenoude Limburgse watering

Interview door Alec van Havre, bestuurder Landelijk Vlaanderen

Het landgoed De Hopen in Neerpelt verkreeg op 26 oktober 2015 een erediploma en aanmoedigingsprijs van de Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu Vlaanderen (Baillet Latourprijs voor het Leefmilieu 2015) voor het volledige herstel van een kilometerslang en eeuwenoud bevloeingsstelsel (watering) in zijn originele staat van aanleg, samen met historische poelen en vijvers. Ook de sterke herwaardering van ecologische waarden, in combinatie met duurzame populierenteelt, werden hiermee bekroond. Dit in een gebied waarvan de landschappelijke erfgoedwaarde tot in een recent verleden in de onbekendheid was geraakt. Over deze verdiensten en de uitdagingen van de toekomst treden wij graag in gesprek met de eigenaar-beheerder, de heer Stijn Lauwers.

AvH: in de eerste plaats onze gelukwensen voor het behalen van het Baillet-Latourdiploma. Is dit een opsteker voor u?

SL: jazekeer! Sinds 1996, het jaar waarin ik de terreinen die het landgoed uitmaken heb verworven, ben ik niet gestopt om mij in levende lijve in te zetten voor het onderhoud en de herwaardering ervan. Ik heb hiervoor tijd, noch inzet gespaard. Eerst was het een hobby, dan neigde het verder naar passie. Ik kreeg nl. steeds opnieuw de voldoening van mijn eigen realisaties te kunnen aanschouwen, wat me dan verder dreef om fysisch en mentaal aan de slag te gaan. Het is een gevoel dat ik waarschijnlijk met vele an-

dere beheerders zal delen, maar voor mij is dit erg belangrijk, want het is de motor achter mijn blijvende inzet voor dit levende waterrijk gebied waaraan ik mijn hart verpand heb. Het erediploma is voor mij ook een bevestiging dat mijn persoonlijke inzet maatschappelijk relevant is, wat voor de motivatie van een ondernemende mens als ik zijn belang heeft. Het kan echter nog veel meer betekenen en hiervoor wil ik verder voluit gaan.

AvH: hoe bent u aan dit grote herstelproject begonnen? Vanwaar de interesse hiervoor?

SL: ik ben in de streek opgegroeid en heb De Hopen altijd gekend als een privé-eigendom waarover er eigenlijk maar weinig bekend was. Er hing zelfs een mysterieuze sfeer rond deze gronden, iets wat ik nu nog probeer te koesteren, maar dan meer om de bezoekers tot ontdekking en verwondering uit te nodigen. In 1996 kwamen De Hopen plots als een geheel te koop te staan en heb ik als bedrijfsleider/ondernemer, die altijd geïnteresseerd was in landelijke activiteiten als bosbouw en jacht, de stap gewaagd om het over te nemen en te beheren.

Ik heb het gebied gekocht van eigenaars die geen betrokkenheid of interesse hadden in het gebied, met uitzondering van de houtopbrengsten. De situatie van de watering was er dus een van totaal verval. Ik heb altijd gedacht dat met mijn overname het gebied aan een nieuw leven toe was. Werken en ontspannen op het landgoed is vanaf het begin een levenskeuze geworden.

Zoals gezegd, gaat het overgrote deel van mijn vrije tijd hier naartoe.

AvH: *het bijzondere karakter van De Holen is dat van een authentieke watering. Kunt u hierover iets meer vertellen?*

SL: zeker! De oorspronkelijke functie van een vloeiveide, ook vloeibeemd of watering genoemd, was een geheel van droge of zure gronden op regelmatige wijze kunstmatig te bevoeien met voedselrijk water om ze tot geschikte graslanden om te vormen. Hooi was een belangrijke energiebron in de 19e eeuw. Waar Napoleontische legers regelmatig passeerden moesten strategische hooilanden voor de ruitrij en trekpaarden worden voorzien. Zo zijn ook in Limburg de eerste toepassingen hiervan ontstaan. De grote doorbraak is er echter gekomen na de Belgische onafhankelijkheid en de aanleg van het Kempisch Kanaal, dat in 1846 klaar was en de verbinding maakte tussen Bocholt en Antwerpen. Belangrijk was dat het kanaal met kalk- en mineraalrijk Maaswater werd gevoed en dat onder impuls van eerste minister Barthélemy de Theux de Meylandt (1794-1874), een sterke aanzet werd gemaakt om tot 2500 ha vloeiveiden langs het

kanaal aan te leggen. Graaf de Theux de Meylandt was in die tijd ook eigenaar van kasteel Grevenbroek in Achel, net als van De Holen en zijn schoonzoon, graaf Alfred Cornet d'Elzius (1839-1898) heeft de praktijk in de streek verder sterk gestimuleerd. Het hooi vond verder zijn weg naar het militaire kamp van Beverlo (Leopoldsburg) en werd met schepen afgevoerd tot in Antwerpen.

Met het aantreden van het gebruik van de verbrandingsmotor en kunstmest in de 20e eeuw, verloren de vloeiveiden voor de hooibouw geleidelijk hun economische betekenis. Het fijne maaswerk van sluisjes en waterlopen werd niet meer onderhouden, met het totaal verval ervan als gevolg. Om de rentabiliteit van deze gronden te verzekeren werd toen overgegaan tot de teelt van populieren, een economische boomsoort die er bijzonder goed kon gedijen.

Tot op heden zijn herstelde restanten van functionele vloeiveiden bijzonder schaars (12 ha in Lommel-Kolonie, 1 ha in Broekkant-Warmbeekvallei in Sint-Huibrechts-Lille, enkele onderdelen en slootjes in De Warande in Achel, ...). Het cultuur-historisch belang van De Holen als watering met zijn 65 herstelde bevoeiingsinfrastructuur wordt dus vandaag danig onderschat als landelijk erfgoed van dit deel van de Kempen.

AvH: *hoe werkt de watering in de praktijk? U sprak van een fijn maaswerk van sluisjes en waterlopen?*

SL: het gebied wordt gekenmerkt door hele subtiele niveauverschillen die de bevoeiingstechniek (zonder additionele krachtbronnen) mogelijk maken. Het is niet heel zeker dat het in de 19e eeuw volledig met mensenhanden gevormd is geweest. Waarschijnlijk zal het aanwe-

zige reliëf hier ook gespeeld hebben. De aanvoer van kalk- en mineraalrijk water gebeurt vanuit de *prise d'eau* (watervangst), een hoofdschut op het Kanaal die ik zelf beheer volgens een erfdiensbaarheid om het debiet dat door de overheid aan de ommelanden verschuldigd is te regelen. Het beheer van deze aanvoer gebeurt op indicaties van de overheid.

Het water stroomt De Holen binnen aan de zuidkant via de aanvoersloot die het water verdeelt via bovensloten en bovenzoeven (greppels die boven op de kam van de bevoeiingsbedden liggen) over een netwerk van aaneengesloten percelen. Na bevoeiing wordt het water opnieuw opgevangen door een parallel systeem van onderzoeven en ondersloten waarna het water weggevoerd wordt naar de Prinsenloop, die zich in het noorden van het domein bevindt en uitmondt in de Warmbeek. Op deze wijze kan het gebied volledig bevoeid worden en het water helemaal gefilterd op natuurlijke wijze. Van een fijn maaswerk gesproken, misschien ook met hoofdletter M, met dank aan de Maas!

AvH: *hoe hebt u het herstel van het gebied aangevat en gerealiseerd?*

SL: alle onderzoeken die de herstellingswerken voorafgingen heb ik persoonlijk uitgevoerd. Ook heb ik hiervoor veel hulp vanuit de buurtgemeenschap en heemkundige kringen verkregen. Alle werkzaamheden heb ik zelf gesuper-

viseerd en gefinancierd sinds de aankoop van het domein. De meeste werkzaamheden zijn uitgevoerd door erkende houtexploitanten en aannemers van bosbeheerwerken.

Toen ik het gebied in 1996 kocht stonden er 10.000 populieren op ongeveer 45 ha. Tijdens de laatste exploitatie in 1988 werd het gehele bevoeiingssysteem vernield door de werking van velmachines en uitslepers. Ook was het gebied vrijwel ontoegankelijk ten gevolge van de vernielde wegen. Bovendien waren vrijwel alle (nieuwe) populieren aangetast met de 'roest- of schimmelziekte'. Mijn intentie was om de natuur in het gebied op te waarderen zonder het economische nut (houtproductie) los te laten. Hiervoor was slechts één oplossing, die wel heel drastisch was, maar nu volledig gerealiseerd:

1. het verwijderen van het hele populierenbestand dat ziek was
2. het volledig vrijmaken en de renovatie van het bevoeiingssysteem
3. de heraanleg van zware dijken en het voorzien van brede toegangswegen met uitsleepzones, (gerealiseerd met

het slib uit de grachten en aanwezig organisch materiaal als humus en houtresten)

4. een weloverwogen heraanplanting over de jaren (2008-2014)

Wat de heraanplantingen betreft, heb ik mij beperkt tot de helft van het oorspronkelijke populierenbestand (5000 bomen) op een bredere oppervlakte (65 ha) en bestaande uit een tiental verschillende soorten om ziekten te vermijden. De populieren zijn nu ook op grotere afstand van elkaar geplant. De aanwinst aan oppervlakte werd ook gereserveerd voor hakhout (vooral es, els en wilg) en het vrijmaken van poelen en vijvers. De houtopbrengst is tweeledig: zacht populierenhout (fineer- en papierindustrie) en hakhout (energie). Dit laatste komt steeds meer in de belangstelling bij groene stroomleveranciers. De cyclus van hakhout is veel korter dan die van populierenhout. Het gebied leent zich ook uitstekend voor andere energiegewassen. Bovendien heb je nog de sterke capaciteit voor CO₂-binding ten gevolge van de snelle houtopslag.

 De Hoken is financieel onafhankelijk omdat regelmatige houtopbrengsten voldoende inkomsten genereren die de noodzakelijke onderhoudskosten, door de minimalisering ervan, overschrijden.

Regelmatig komt eveneens een budget vrij om extra (kleine) grondaankopen te doen (uitsluitend aangrenzende percelen). Het gebied groeit dus jaarlijks nog in oppervlakte, juist omdat het een uniek geheel vormt waarin wordt geïnvesteerd. Als watering is het dus 'zelfbedruipend', letterlijk en figuurlijk!

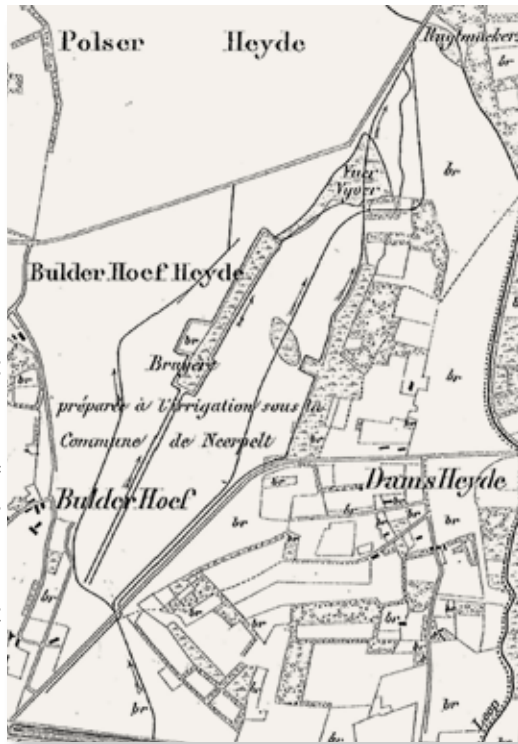
AvH: hoe verloopt het onderhoud van De Hoken?

SL: het onderhoud van het gebied (in stand houden van de dijken en het openhouden van brede toegangswegen en uitsleepzones door te klepelen en te maaien) doe ik zelf. Hiervoor heb ik een kleine tractor en diverse gereedschappen ter beschikking. Anders zou hier alles vol groeien met bomen en struiken. Exploitanten kunnen nu verplicht worden uitsluitend te opereren vanop deze paden zodat het grootste deel van het gebied niet meer beschadigd wordt.

Ik sta ook volledig in voor het jaarlijkse bevoeiingswerk (bediening van sluizen en schutten) in de periode april tot september. Ook hier is het bevoeiingssysteem er zo op bedacht dat een kwieke tachtigjarige het nog gemakkelijk kan bedienen. Dankzij de brede en zware dijken blijft het relatief snelstromend water goed in de aanwezige sloten. Er stroomt, in tegenstelling tot vroeger, geen water meer over de paden en de sloten moeten weinig of niet geveegd worden (goed voor de levende organismen in het water).

Zolang je de natuurlijke en spontane ontwikkeling van een gebied niet in een keurslijf dwingt, word je ook niet geconfronteerd met overmatige onderhoudswerken. Daar moet je dus op voorhand aan denken en het onderhoud tot het essentiële beperken. Door de noodzaak van menselijk ingrijpen te minimaliseren, vergroot men eveneens de kans dat de aanwezige natuurwaarden zullen blijven bestaan. Zo heb ik het initieel opgevat en het lijkt erop dat ik hiervoor de juiste balans heb gevonden, al blijft het een evenwicht dat regelmatig in vraag gesteld moet worden.

Herchevalde uitsnede uit 'Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven tussen 1846-1854'

AvH: *over natuurwaarden gesproken, hoe zijn deze geëvolueerd in het gebied?*

SL: de continue instroom van kalkrijk water en de verspreiding ervan via tientallen kilometers gerenoveerde grachten en sloten hebben ervoor gezorgd dat naast de ontwikkeling van een zeer natuurlijke onderetage van allerlei gewassen door een betere openstelling (meidoorn, eik, sleedoorn, Gelderse roos, braam, vlier, iep, olm, es, wilg, berk, enz.) ook een grote verscheidenheid aan planten, bloemen, kruiden en grassoorten opnieuw tot bloei kan komen. De kiemen hiervan zijn soms van ver door het Maaswater aangevoerd, wat de vegetatie hier uitzonderlijk en typisch maakt.

dan 28 verschillende vissoorten wetenschappelijk vastgesteld, wat voor Vlaanderen een uitzonderlijk cijfer is. Om de natuurwaarden te laten kennen, probeer ik ook zoveel mogelijk het gebied open te stellen voor terreinbezoeken en opleidingen (natuurwetenschappers, scholen, gidsen, enz.).

De permanente bevoeiingsoptie houdt vele mogelijkheden in om natuur en economie te laten rijmen. Vanuit het perspectief van de ecosystemendiensten bekeken, moet men zeker de grote toegevoegde waarde van ecologische waterzuivering en -verdamping vermelden. De uitstroom en verdamping van perfect gezuiverd water is een direct gevolg van de

Alle vroegere poelen, brede grachten en vijvers zijn nu opnieuw in hun oorspronkelijke staat gebracht en het is ook de bedoeling om de aanwezige aquatische fauna en flora verder te beschermen en te versterken naar de toekomst toe. De vele waterelementen in het gebied (stilstaande wateren, wateren met stroming, grotere vijvers, kleine poelen, brede grachten met trage stroom en smalle snelstromers, diep water en ondiepe plekken enz.) vormen een zeer rijke en uitbundige biotoop voor vele dieren en planten.

Het Provinciaal Natuurcentrum en de vrijwilligers van LIKONA (Limburgse Koepel voor Natuurstudie) hebben in de zoete wateren van De Holen niet minder

© Christoph Lemaerts

© Christoph Lemaerts

© Christoph Lemaerts

bevoeiingsinfrastructuur in combinatie met de overvloedig aanwezige filterende beplanting. Wellicht zullen de komende generaties deze elementen nog veel meer waarderen dan de huidige.

AvH: *welke zijn vandaag de belangrijkste uitdagingen voor De Holen?*

SL: over de rentabiliteit van duurzame bosbouw hebben wij het gehad. Verder is de belangrijkste uitdaging ruimtelijke ordening en dat is altijd zo geweest. Op het gewestplan is er van bij de opmaak een tracé voorzien voor de mogelijke noordelijke uitbreiding van de N71 en de omleiding rond Neerpelt, dat echter de watering De Holen helemaal midden-door snijdt. In de tijd dat het gewestplan is ontworpen, was men duidelijk niet bewust van de specifieke landschappelijke en erfgoedwaarden van De Holen. Ik heb de terreinen van deze watering pas gekocht in 1996. Met het risico van de aanleg van deze weg heb ik dus steeds moeten leven, en dit was ook mijn keuze. Het verkeersprobleem in Neerpelt is een belangrijk lokaal maatschappelijk vraagstuk dat nu om een dringende en weloverwogen oplossing vraagt.

 Alleen... waarom moet men hiervoor precies door een uniek beschermd Vlaams Ecologisch Netwerk - en Natura 2000-gebied, terwijl er een heel aantal alternatieven voorhanden zijn?

Verschillende studies zijn reeds op vraag van overheden opgemaakt, waarin niet minder dan zes alternatieve tracés onder de loep werden genomen. Toch komt men steeds uit bij de tracés die voor de natuur en het milieu het meest schadelijk zijn en wordt er verwezen naar de route dwars door De Holen als zijnde de meest interessante op grond van gemoneteerde effecten in een maatschappelijke kosten-baten analyse waarbij men zich toch duidelijk vragen mag stellen.

Mijn hoop is nog altijd dat het gezond verstand zal zegevieren en dat men de omleidingsweg zo dicht mogelijk bij andere verkeersaders zal kunnen plaatsen, langs de spoorweg even ten zuiden van De Holen bijvoorbeeld (die eventueel tot een nieuwe IJzeren Rijn zal moeten worden uitgebouwd), om deze waardevolle watering toch nog een ongeschonden toekomst te geven.

Hiervoor is echter een *sense of urgency* op verschillende beleidsniveaus nodig, om van een alternatief tracé een succes te maken zonder onnodig tijdsverlies. De nood om een oplossing te vinden is groot en dus ook de lokroep om dan maar ook snel het originele tracé van het gewestplan door te voeren ten koste van de alternatieve routes. Daarom probeer ik zoveel mogelijk mensen en overheden te overtuigen van de landschappelijke, natuur- en erfgoedwaarden van deze watering, om zo het unieke kader van De Holen alsnog te redden. We zijn immers in 2016 en niet meer in de jaren '70 of '80 waarin ruimtelijke ordening systema-

tisch ten koste van landschap en natuur werd uitgevoerd. Het zou mooi zijn als de verschillende beleidsniveaus zich rond dit probleem zouden kunnen vinden om een volwaardige oplossing uit te werken die De Holen zou kunnen vrijwaren.

 Dit zou pas écht een bewijs zijn dat het op dit vlak in Vlaanderen sterk aan de beterhand is.

AvH: *laten we inderdaad voor De Holen hopen dat dergelijke oplossing voor dit belangrijk mobiliteitsprobleem kan worden gevonden en ondertussen dank ik u van harte voor dit gesprek en de zeer interessante rondleiding.*

SL: weet mij te zeggen of er leden van Landelijk Vlaanderen geïnteresseerd zijn in een terreinbezoek om de realiteit van een Limburgse watering onder ogen te nemen. Graag zal ik op zo'n initiatief ingaan.

AvH: *dit valt niet in dovemansoren, mijnheer Lauwers. In naam van onze leden, nogmaals bedankt!*

VITALIS

gardens in perspective

TUINARCHITECTUUR AANLEG ONDERHOUD OUTDOOR-FURNITURE BOOMVERZORGING

Lage Kaart 462e
2930 Brasschaat

t. 03 653.00.20
f. 03 653.15.91

e. info@vitalistuin.be
w. www.vitalistuin.be

[NATUUR]

Monitoring dier- en plantensoorten op private gronden

Uw rechten gevrijwaard dankzij afsprakenkader

Auteur: APB-NB en HVV i.s.m. INBO

België is wettelijk verplicht om elke 6 jaar aan Europa te rapporteren over de toestand van Natura 2000 habitats en -soorten. Zo kunnen we zien of die soorten erop vooruit of achteruit gaan. De Vlaamse overheid heeft daartoe de opdracht en moet dit op een wetenschappelijk sluitende manier doen. Om de toestand van een soort te kunnen bepalen, moeten deskundige personen op het terrein gaan tellen, dat heet 'monitoring'. Natuurlijk moeten de locaties, tijdstippen, methodes enz. op een wetenschappelijk verantwoorde wijze bepaald worden.

Figuur vb kilometerhokken

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) werd daarom door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) gevraagd de wetenschappelijke werkwijzen voor de monitoring uit te schrijven en is verantwoordelijk voor de verwerking, interpretatie en rapportering aan ANB. ANB staat vervolgens in voor de finale oplevering aan de Europese Commissie, na de middenveldorganisaties (waaronder de sector van private eigenaars en beheerders) uit het Natura 2000-overleg en het bevoegde kabinet te hebben ingelicht. In het verleden werd dergelijke rapportering vaak gebaseerd op toevallige waarnemingen, maar deze data laten zelden toe om een toe- of afname van de populatie te berekenen. De wetenschappelijke monitoringsmethodologie van INBO is gebaseerd op een representatieve selectie van de aanwezige populaties in Vlaanderen, waarvoor een soortenmeetnet werd uitgebouwd. Deze is terug te vinden via: <https://www.inbo.be/nl/publicatie/monitoring-natura-2000-soorten-en-overige-soorten-prioritair-voor-het-vlaams-bel>.

Mag men zomaar mijn grond betreden?

Ja, dat mag. Artikel 57bis van het Natuurdecreet (zie kader) bepaalt dat de administratie en haar afgevaardigden in functie van hun opdracht betreffende dit decreet (zoals voor monitoring van de Europees belangrijke soorten) onroerende eigendommen mogen betreden om er hun onderzoek te verrichten. Zij mogen echter niet de woningen en gebouwen betreden die voor privégebruik of bedrijfsactiviteiten dienen. De wet zegt ook dat deze personen zich ook moeten kunnen legitimeren en bewijs kunnen leveren van hun opdracht.

Wie komt op mijn grond?

De praktische uitvoering van deze verplichte monitoring door professionelen is erg duur en in de praktijk niet haalbaar op piekmomenten (waarop veel personen terzelfdertijd ingezet moeten worden). Daarom kan INBO niet overal eigen personeel inzetten voor al die tellingen. Vandaar dat werd geopteerd om voor het veldwerk beroep te doen op vrijwilligers-

Meetlicentie die machtiging geeft tot betreding van gronden voor onderzoek.

netwerken. In 2014 werd daarom een overheidsopdracht uitgeschreven waarop Natuarpunt Studie recent succesvol intekende. De opdracht van Natuarpunt Studie bestaat dus uit de coördinatie van het veldwerk door vrijwilligers in de periode 2016-2020 en de oplevering

ledereen is vrij om zich voor een bepaald gebied en bepaalde soort aan te melden. Ook u.

van de gegevens aan INBO. INBO en ANB blijven wel het project begeleiden. Een specifieke deskundige-vrijwilliger zal met de eigenaar en jachtrechthouder contact opnemen. Hij/zij zal diegene zijn die de grond betreedt en is de enige die daar toelating voor heeft. Wil hij bv. zijn zoontje meenemen omdat hij geen oppas heeft, dan moet hij daarvoor de toelating van de eigenaar hebben.

Kan ik zelf die monitoring doen?

Iedereen die zich via www.meetnetten.be als vrijwilliger opgeeft bij Natuarpunt Studie kan deelnemen aan de monitoring. De vrijwilligers zullen wel eerst een intensieve cursus moeten volgen en/of bewijzen dat zij de nodige deskundigheid aan de dag kunnen leggen om de monitoring uit te voeren. Iedereen is dus vrij om zich voor een bepaald gebied en bepaalde soort (of meerdere)

aan te melden. Ook u, indien u uw eigen omgeving wil monitoren! Wij moedigen de eigenaars en jachtrechthouders hier graag toe aan.

Zijn er risico's voor mij als beheerder/eigenaar?

Aangezien betreding van private gronden door derden een gevoelige materie is bij private beheerders-eigenaars, hebben wij onze professionals aan het werk gezet op zoek naar een objectieve oplossing om alle mogelijke knelpunten weg te werken. Aanspreekpunt Privaat Beheer en Hubertus Vereniging Vlaanderen, die de belangen van private eigenaars en beheerders behartigen, hebben daartoe in overleg met INBO een afsprakenkader gemaakt. Dit kader zorgt ervoor dat de monitoring op private gronden zal gebeuren met respect voor het eigendomsrecht, zodat conflicten vermeden worden, maar eveneens vlot veldwerk bevordert wordt. Het afsprakenkader omvat enerzijds de communicatie en nodige informatie die naar de eigenaar en jachtrechthouder gaat en anderzijds de afspraken die de vrijwilliger moet naleven. Het volledige afsprakenkader dat de vrijwilliger dient na te leven, vindt u op <http://www.privaatbeheer.be/publicaties/afsprakenkader-monitoring-van-soorten/>.

Wat als dit me zorgen baart?

Hoewel het afsprakenkader zorgt voor wederzijds vertrouwen en tegemoetkomt aan de wensen van alle partijen, kan er steeds een persoonlijk probleem zijn of zich voordoen (bv. een persoonlijk conflict van vroeger). Indien u bezorgdheden heeft of bezwaar wil indienen, kunt u best in eerste lijn contact opnemen met het Aanspreekpunt Privaat Beheer of Hubertus Vereniging Vlaanderen die uw rechten behartigt. Dit wordt ook duidelijk weergegeven in een persoonlijk schrijven.

Hoe weet ik wat er wanneer gaat gebeuren?

Het afsprakenkader voorziet dat de eigenaars en jachtrechthouders die betrokken zijn, tijdig en persoonlijk aangeschreven zullen worden met specifieke informatie over de monitoring. In een tweede fase neemt de vrijwilliger zelf en tijdig contact

Art. 57bis Natuurdecreet:
 Personen die ingevolge hun ambt of in opdracht van de overheid werken ten behoeve van aangelegenheden die ressorteren onder dit decreet of zijn uitvoeringsbesluiten, mogen in functie van hun opdracht onroerende eigendommen, met uitzondering van woningen en gebouwen bestemd voor privé of bedrijfsactiviteiten, betreden om er opmetingen en onderzoeken te verrichten. Zij dienen zich te legitimeren en moeten in staat zijn bewijs te leveren van hun opdracht. De Vlaamse regering kan hiertoe nadere regels vaststellen. (ing. decr. 19 juli 2002, art. 39, l: 10 september 2002)

Bosbeekjuffer © Bernard Van Elegem

Bosbeekjuffer © Bernard Van Elegem

Poelkikker © Bernard Van Elegem

Boomkikker © Bernard Van Elegem

op om af te spreken hoe de communicatie best verloopt en of er specifieke tweezijdige afspraken dienen te worden gemaakt (bijvoorbeeld als u een kopie wil krijgen van de waarnemingen, mee wil gaan op het terrein die dag, ...). Wij willen ook aanraden om telefoonnummer en e-mailadres uit te wisselen zodat u elkaar vlot kunt bereiken in geval dit nodig zou zijn.

Waar moet de vrijwilliger zich aan houden?

Het afsprakenkader maakt aan de vrijwilliger duidelijk wat bedoeld wordt met 'respect voor het eigendomsrecht'. Voor eerst is elke vrijwilliger in het bezit van een persoonsgebonden meetnetlicentie die zijn deskundigheid aantoont (zie foto). Bij het naar buiten brengen (bv. website, publicatie, ...) van de waarnemingen (tellingen) door de vrijwilliger gebeurt dit niet op perceelsniveau maar kan dit slechts gebeuren met een nauwkeurigheid van 5 x 5 km. M.a.w. stel u voor dat Vlaanderen verdeeld wordt in rasters van 5 op 5 km (zie kaart), waarbij de resultaten van deze monitoring aan een bepaald vakje wordt toegewezen. Meer gedetailleerde ontsluiting door de vrijwilliger kan enkel mits schriftelijk akkoord van de eigenaar en jachtrechthouder. De eigenaar/jachtrechthouder mag de vrijwilliger steeds vergezellen. De vrijwilliger houdt zich uitsluitend tot de acties die nodig zijn om zijn toegewezen soort(en) kwaliteitsvol te tellen. Over andere soorten kan uitsluitend gecommuniceerd worden mits toestemming van de eigenaar/jachtrechthouder. Fotografieren is alleen toegelaten als het nodig is en enkel de te monitoren soorten (vb. geen eigendomskenmerken). U hoeft zich dus geen zorgen te maken overspoeld te worden door toeristen van zeldzame soorten. Deze monitoring leidt bovendien niet tot een extra bescherming. Indien de vrijwilliger zich niet houdt aan het afsprakenkader of onderlinge afspraken, kunt u hem/haar als eigenaar de toegang tot het betreffende terrein ontzeggen. U meldt dit dan ook onmiddellijk aan het INBO, die de zaak verder behandelt.

Waar, wat, wanneer?

De op te volgen soorten zijn een deel van de Europees belangrijke soorten uit Natura 2000 en een klein maar belangrijk aantal soorten van Vlaams belang. De lijst kunt u vinden op de eerder vermeldde INBO-website. Voor die soorten moet informatie verzameld worden over zowel verspreiding, populatieaantallen als trends. Niet alle soorten zullen meteen opgevolgd worden. Tussen 2016 en 2018 worden elk jaar een aantal soortenmeetnetten opgestart, zodat tegen 2019 alle meetnetten operationeel zijn. Vermoedelijk zal dit tijdens het opstartjaar 2016 slechts op een beperkt aantal private gronden van start gaan. Bij het bepalen in welke gebieden de soorten worden opgevolgd, wordt door INBO eerst een overzicht gemaakt van alle bekende vindplaatsen. Hieruit wordt dan op een statistisch verantwoorde manier een selectie gemaakt, waarbij gezorgd wordt dat deze gebieden geografisch gespreid zijn over Vlaanderen, en dat zowel kleine als grote populaties vertegenwoordigd worden. In het geval van soorten met een beperkt aantal populaties (vindplaatsen) worden alle populaties in de monitoring opgenomen. Bij de keuze van de gebieden wordt geen rekening gehouden of de populaties zich op publiek dan wel privéterrein bevinden. U wordt schriftelijk en tijdig op de hoogte gebracht, mocht uw terrein geselecteerd worden voor monitoring. Op dat ogenblik heeft u voldoende tijd om alle bovenstaande initiatieven te nemen.

Wie meer informatie wenst te bekomen, kan zich richten tot:

- Voor Aanspreekpunt Privaat Beheer en Hubertus Vereniging Vlaanderen: 02 217 27 40 - info@privaatbeheer.be
- Voor Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: N2000soorten@inbo.be

Auteur: INBO i.s.m. APB-NB en HW

Wist je dat het bodemgebruik en de biotopen in Vlaanderen al langer worden opgevolgd?

De Biologische Waarderingskaart (BWK) is een inventarisatie van het bodemgebruik en de biotopen op het gehele Vlaamse grondgebied. Tot op vandaag is Vlaanderen via terreinbezoeken al twee maal gebiedsdekkend in kaart gebracht, nl. in de periode 1978-1996 (BWK versie 1) en in de periode 1997-2010 (BWK versie 2). Sinds 2003 worden naast de karteringseenheden van de BWK, ook steeds de aanwezige (Europese) Natura 2000-habitattypen op het terrein genoteerd. In 2014 is een nieuwe karteercyclus gestart, deze keer in hoofdzaak gericht op de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden en locaties met Natura 2000 habitattypen daarbuiten.

Het doorlopend actualiseren van de BWK en de daaraan gekoppelde Natura 2000-habitatkaart is één van de langstlopende opdrachten binnen het INBO. Op regelmatige tijdstippen wordt een geactualiseerde versie van de BWK-Habitatkaart gepubliceerd. Iedereen kan steeds de laatst gepubliceerde versie van deze kaart online raadplegen (www.geopunt.be, kies thema 'Milieu en natuur', vervolgens 'Natuur' en dan de gewenste kaarten). Op basis van deze kaarten meldt INBO aan de Europese Unie de evolutie in verspreiding en oppervlakte van de Natura 2000-habitats. Deze rapportering is een wettelijke verplichting die, net zoals bij de soorten, met een regelmaat van 6 jaar dient te gebeuren. De eerstvolgende vindt plaats in 2019.

De terreinbezoeken (karteringen) voor de actualisatie van de kaarten worden uitgevoerd door INBO-medewerkers. Over het algemeen bestaat het veldwerk uit een eenmalig bezoek in het meest gunstige seizoen voor elk gebied/biotoop. Bebouwde percelen en

akkers dienen niet betreden te worden, behalve bijvoorbeeld een akkerrand om een achterliggend perceel te bereiken. Om andere percelen te karteren is het meestal wel nodig deze te betreden. Hierbij doorkruist de karteerder het perceel en loopt mogelijk nog eens extra langs de perceelrand.

Dit veldwerk wordt cyclisch gespreid over een periode van 18 jaar voor de grotere bosgebieden en 12 jaar voor de overige biotopen. Jaarlijks wordt een planning opgemaakt van de plaatsen die bezocht zullen worden. Deze jaarplanning wordt gepubliceerd op de INBO-website.

Het Natuurdecreet laat INBO-medewerkers toe om terreinen (met uitzondering van woningen en gebouwen bestemd voor privé- of bedrijfsactiviteiten) te betreden in het kader van het onderzoek. INBO-medewerkers kunnen zich te allen tijde legitimeren met een duidelijk herkenbare kaart van de Vlaamse Overheid. Door de wet op de privacy is het INBO meestal niet op de hoogte wie de eigenaars en/of gebruikers van deze terreinen zijn, waardoor een voorafgaande melding van het bezoek moeilijk realiseerbaar is. Beschikt het INBO wel over die informatie of heeft het een vermoeden, dan probeert de INBO-medewerker ter plaatse (bv. perceel naast huis of palend aan boerderij) of op voorhand (grotere gekende privé domeinen) een communicatie-afspraken te regelen.

Wist je dat vanaf 2016, naast vogels, ook andere Natura 2000- en Vlaams prioritaire soorten zullen worden opgevolgd?

In tegenstelling tot Natura 2000-habitats worden voor de monitoring van plant- en diersoorten vooral vrijwilligers ingezet, samen met of onder begeleiding van/coördinatie door het INBO. Algemene en bijzondere Vlaamse

broedvogels en water- en trekvogels worden nu al en reeds jaren opgevolgd, en de plaatsen waar de opvolging gebeurt zijn vastgelegd en gekend. Er zijn dus drie vogelmeetnetten nl. Algemene Broedvogels (ABV), Bijzondere Broedvogels (BBV) en Watervogels (WVT) (*). Maar de rapportering aan Europa omvat meer dan enkel deze vogelsoorten.

Ook over de Habitatrichtlijnsoorten en de overige Vlaams prioritaire soorten dient informatie verzameld te worden, die het INBO moet toelaten trends te berekenen voor de rapportage aan Europa. Voor deze soorten start pas in 2016 een grootschalige monitoringsactie, die door Natuurpunt Studie wordt gecoördineerd onder begeleiding van het INBO. Voor nagenoeg 80 soorten werd een selectie van monitoringspunten uitgevoerd, die ofwel jaarlijks, ofwel in een meerjarige cyclus worden opgevolgd. Deze soortenmeetnetten worden tussen 2016 en 2018 uitgerold, en zijn dus vanaf 2019 operationeel.

Meer info:

Over Natura 2000:

<https://www.inbo.be/nl/thema/beleid/natura-2000-en-natuurdoelen> - www.natura-2000.be - www.privaatbeheer.be

Contact INBO:

- BWK: bwk@inbo.be

- Soortenmonitoring:

N2000soorten@inbo.be

(*) <https://www.inbo.be/nl/search/content/algemene%20broedvogels%20type%3Apublication>
<https://www.inbo.be/nl/publicatie/bijzondere-broedvogels-vlaanderen-de-periode-1994-2005>
<https://www.inbo.be/nl/publicatie/toelichting-bij-het-opstellen-van-de-rapportage-het-kader-van-artikel-12-van>

[PLATTELAND]

Paarden op het platteland

De (r)evolutie van de paardenhouderij en waarom eigenaars liever hun grond verhuren aan paardenhouders dan klassieke landbouwers.

Auteur: Jan De Boitselier, manager Vlaams Paardenloket & Valérie Vandenabeele, sr. project manager & policy officer APB-NB

In onze 65e editie weidden we reeds een korte nieuwsflash aan de goed boerende verpaarding. Verpaarding is een term die gelanceerd werd in de ruimtelijke ordening om een 'probleem' van oneigen gebruik aan te duiden. Maar hoe oneigen is dit gebruik vandaag de dag nog?

Een economisch succes voor België

Maar liefst 265.000 paarden staan geregistreerd in België, waarvan 195.000 in Vlaanderen. Maar België is meer dan een land waar mensen uit alle lagen van de maatschappij een paard bezitten of met paardensport bezig zijn. In 2014 registreerde de export via EHS (European Horse Services) 3000 paarden die getransporteerd werden. Als u weet dat EHS enkel transport per vliegtuig voorziet, wat vrij duur is, kunt u zich inbeelden dat het hier om waardevolle paarden gaat. De handel in paarden is vandaag

de dag opnieuw van groot economisch belang voor ons land. Toppaarden gaan hier over de 'toonbank' voor € 1 tot 10 miljoen! Vroeger gingen wij naar het buitenland, nu komt het buitenland zijn toppaarden bij ons kopen: Duitsers, Engelsen, Fransen, Canadezen, Brazilianen, Chinezen, Arabieren en de hele wereld. Niet te verwonderen dat onze Belgische jumpingpaarden in Londen met hun 5 Olympische medailles er meer naar huis brachten dan onze atleten.

Ook de rensport, die op sterven na dood was, leeft weer op. Van generatie op generatie worden bij ons topfokkers

gekweekt. Maar België kent niet alleen topfokkers, ook onze hoefsmeden, dierenartsen en zelfs ons klimaat en de bodem zijn van topkwaliteit voor de paardenfok. België is ook voorloper op innovatief vlak, waardoor we aan de wereldtop staan, met wetenschappelijke kennis rond embryo-transplantatie en klonen. Het is duidelijk dat België aan de Europese top staat van de paardensector die in Europa goed is voor een omzet van maar liefst € 100 miljard.

Paardenhouderij en landbouw

De paardenhouderij is niet altijd graag gezien bij de klassieke landbouwers. Terecht of niet? Men kan het als een bedreiging zien, maar vooral ook als uitdaging en opportuniteit. De landbouwadministratie maakte in 2011 reeds een beoordelingskader op voor haar eigen adviezen voor stedenbouwkundige aanvragen in landbouwzone en dit in relatie tot de verpaardingsproblematiek in de ruimtelijke ordening. Daarbij worden enkele zaken aanvaard als zuivere landbouw, een aantal als verwant aan landbouw en een aantal als geen landbouw (vooral recreatie). Bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning in landbouwgebied, moet steeds het advies van de landbouwadministratie gevraagd volgen, de gemeente is echter niet verplicht dit te volgen.

Als zuivere landbouwactiviteit worden beschouwd: paardenfokkerij, opfokstal, africhtingsstal, hengstenhouderij en paardenmelkerij. Het realiseren van een meerwaarde bij een dier is een

landbouwactiviteit. Dat landbouw zuiver om voedselproductie gaat is intussen immers ook achterhaald, denk maar aan de aanplant van koolzaad voor energie, varkensmesterijen waar de varkens niet gefokt worden en vaak zelfs eigendom zijn van meelfabrieken... Dergelijke activiteiten kunnen als nieuwe inplanting, mits zij professioneel zijn (in hoofdactiviteit en een aanzienlijk inkomen genereren van meer dan € 25.000 bruto).

Landbouwverwante activiteiten zijn hippotherapie, paardenpension, centrum voor voortplantingstechnieken en geboortebegeleidingscentra. Dergelijke activiteiten zijn ook toegelaten in landbouwgebied, maar niet als nieuwe inplanting. →

Wist u dat...

Na de onafhankelijkheid van België in 1830 had het land haast geen kwaliteitspaarden meer. De laatste kruisingen met vreemde rassen waren ontgoochelend, met een brede kwaliteitsloze variatie tot gevolg. In bepaalde streken hadden landbouwers hun paarden echter gevrijwaard van die kruisingen, wat in de daaropvolgende industriële revolutie in hun voordeel speelde. De vraag naar de zware Belgische paarden voor de aanleg van spoorwegen, havens enz. steeg enorm, net als nu voor de sportpaarden. De handel in trekpaarden kende een glorieperiode met een jaarlijkse omzet van 50 miljoen goudfranken per jaar en de jaarlijkse uitvoer van 30 tot 35.000 trekpaarden over de hele wereld.

Tip: Wil u meer weten, breng dan eens een bezoek aan het Museum van het Belgisch trekpaard in Vollezele, het paardendorp van de 19e eeuw. <http://www.museumvanhetbelgischtrekpaard.be>.

Nieuwsflash

Paardenloket fusioneert met Vlaamse Confederatie van het Paard.

Beide organisatie hadden al samen een gemeenschappelijke algemene vergadering. Met het oog op efficiënte werking, inzet van middelen en bestendigen van de activiteiten van het paardenloket hebben beide organisatie in overleg met het kabinet Schauvliege beslist te te fusioneren. De nieuwe naam komt u binnenkort te weten in onze digitale nieuwsbrief.

Daarnaast zijn er ook paardenhandelsstallen, een bedrijf dat paarden aankoopt en verkoopt. Deze worden niet beschouwd als aan landbouw verwant, maar kunnen wel in bestaande inplantingen en bijgevolg een antwoord bieden op de uitdaging om landbouwbedrijven een nieuwe bestemming te geven.

In de realiteit zijn paardenbedrijven een verwevenheid van vele onderdelen. De verbreding naar hoevertoerisme, waarbij geen nadruk ligt op publieke horeca-activiteiten, maar zich beperkt tot logeergasten, kan in agrarisch gebied zolang dit maximaal 40% van het bouwvolume inneemt en maximaal 8 verblijfgelegenheden voorziet. Ook de verbreding hoeverkoop voor eigen melk is toegelaten.

Voor maneges en paardentherapie is een functiewijziging mogelijk. Maar maneges met horeca en hippische centra zijn niet toegelaten in agrarisch gebied.

Ondanks deze richtlijnen voor advies, blijft de paardensector met veel rechts-onzekerheid achter. Het paardenloket krijgt regelmatig vragen rond dergelijke stedenbouwkundige vergunningen. In de

praktijk blijken adviezen van de administratie toch regelmatig negatief te zijn en worden ze gevolgd door de gemeente. Verder kampt de sector ook met publieke klachten die blijkbaar vaak de bovenhand halen. De lange aansleep zorgt voor lange financiële onzekerheid en risico's bij investeringen. De paardensector vraagt niet om de open ruimte vol te bouwen met paarden, maar voor hun landbouwactiviteiten gelijke kansen. Ook wat betreft gedesaffekteerde bedrijven ligt daar zeker een kans voor de paardenhouderij die benut zou moeten worden.

Paarden en pachtwet

De pachtwet regelt voor landbouwers de mogelijkheid tot het pachten van gronden. Paardenhouderij, behalve trekpaarden, vallen niet onder de pachtwet. Paardenhouders genieten dus geen extra bescherming als zij grond huren. Zo kan hun huur elk moment opgezegd worden en hebben zij geen recht van voorkoop op de gronden die zij huren. Ook de maximale pachtprizen worden driejaarlijks vastgelegd in de pachtprizencommissies. Vele grondeigenaars willen daarom hun grond die 'vrij komt' niet meer onder de pachtwet verhuren. Zij verkiezen paardenhouders, die een financieel aantrekkelijk alternatief vormen.

Nu de pachtwet op de rand van verandering staat, werd ook aan de paardensector hun mening gevraagd. In eerste plaats wordt gesteld dat de discriminatie van de pachtwet t.o.v. rijpaarden ongedaan gemaakt moet worden, op voorwaarde weliswaar dat er sprake is van een bedrijfsmatige exploitatie met winstoogmerk. Zie bovenvernoemde 'als zuivere landbouwactiviteit' beschouwde activiteiten volgens de richtlijnen voor stedenbouwkundige vergunningen.

Voor paardenliefhebbers staat de pachtwet nu een opzegmogelijkheid van 20 are aansluitend aan de gezinswoning toe, die kan opgezegd worden voor gezinsdoeleinden. Echter, om een paard of een pony te houden is dit klein, laat staan om er meerdere te houden. De paardensector stelt voor om deze mogelijkheid voor paardenliefhebbers uit te breiden.

De mogelijkheden voor opzeg van landbouwbedrijven voor eigen gebruik is beperkt. Professionele paardenbedrijven moeten ook binnen de pachtwet kunnen vallen. Voor wat betreft particulieren die

niet aan professionele paardenhouderij doen, wil men het huidige systeem van huur buiten de pachtwet behouden want dit geeft ook opportuniteiten voor de paardensector.

We zien dat ook kleine fokkers vaak toppaarden produceren, daarom moeten particulieren ook voldoende kansen krijgen gezien het maatschappelijke en economische belang. Ook niet professionele sportruiters (Landelijke Rijvereniging, LRV, telt 12.000 ruiters die deelnemen aan wedstrijden; de Vlaamse Liga Paardensport, VLP, telt 40.000 leden) en fokkers hebben behoefte aan ruimte voor hun paarden.

Paard en landschap

Inname van ruimte is een maatschappelijke en economische realiteit, waar je niet kan tegengaan, want het is de natuurlijke ontwikkeling, een innovatie en dus ook een kans voor het buitengebied. De paardensector vraagt dan ook een beleid met open geest. Vandaag zien we in de praktijk vaak een strijd om ruimte ontstaan (vb. de ruimtelijke ordening in tuinbouwgebied St.-Katelijne-Waver) tussen paarden en landbouw waarbij de economisch sterkste uiteindelijk de strijd wint in de vrijmarkt-economie als grond verkocht wordt. Klassieke landbouwers worden uitgekocht door paardenboeren die forse bedragen kunnen op tafel leggen.

Met het Paardenloket zijn intussen een aantal projecten lopende voor een betere inkadering van paarden in het buitengebied, zoals met de provincie Limburg die een brochure uitbracht 'Paard in Landschap / Ruimte voor paarden' en de provincie Oost-Vlaanderen met de brochure 'Zorg voor paard en landschap' en het project 'Paardenkracht, krachtig landschap'. Met de regionale landschappen in de provincie Antwerpen is er een project rond landschappelijke inpassing, in regionaal landschap Vlaamse Ardennen rond landschapsintegratie van paardenweides. En ook in West-Vlaanderen loop een initiatief rond de landschapsinkadering van paardenbedrijven, die daar samen met de klassieke landbouw worden meegenomen. Dit is positief, maar op zich zou het geen aparte sector mogen zijn. Meer zelfs, paardenboerderijen zijn qua grondgebondenheid nauwer verwant met koeienboerderijen dan industriële varkensboerderijen!

[LANDBOUW]

PAS Impasse?

Auteur: Landelijk Vlaanderen

U herinnert zich de problematiek van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) nog wel, waarbij landbouwbedrijven een rode, oranje of groene brief kregen, naargelang hun bijdrage aan de stikstofdeposities. Stikstofdeposities die in te hoge mate nefast worden voor de ontwikkeling van natuur, meer bepaald hier de Natura 2000-habitats. Om dit probleem het hoofd te bieden moet voor de 'vervuilers' een generiek en specifiek beleid worden opgesteld, zodat de stikstofbronnen afnemen. En anderzijds een herstelbeleid voor de 'vervuilde' om de schade op te kuisen.

Om de landbouwbedrijven (rode en oranje) die niet meer verder konden uitbaten of serieus zouden moeten bijsturen op te vangen, voorzag een eerste inrichtingsnota in een aantal maatregelen. Maatregelen zoals bedrijfsverplaatsing, bedrijfsstopzetting enz. waaraan een duur financieel kaartje komt te hangen. Omdat hiervoor onvoldoende budget voor handen zou zijn, zetten de landbouworganisaties hun lobbymachine nog eens in versnelling.

Net voor Kerstmis stelde het kabinet Schauvliege aan de verschillende sectoren in een korte presentatie een nieuwe wending van de PAS-problematiek voor. Hierna trachten wij u zo goed mogelijk in te lichten van de aan de gang zijnde wending, op basis van wat ons tot nu toe verteld is.

Voortaan zullen er geen oranje bedrijven meer zijn. Zij worden opnieuw groen! Op die manier wil men een deel van het budgettekort oplossen. Een individuele passende beoordeling zou wellicht ook niet meer moeten voor die bedrijven, maar ze zou wel worden vervangen door een passende beoordeling op niveau van de PAS zelf.

De kostenbesparing die gegeneerd werd, kan volgens ons nu hopelijk efficiënt gebruikt worden voor het herstelbeleid. Wij vrezen immers dat het

Meettoestel stikstof © Hans Dekker

schrappen van die oranje bedrijven nu een nog grotere inspanning zal vergen van de 'vervuilde', de eigenaar van de grond, aan wie men zal vragen natuur- en herstelmaatregelen te nemen.

Wij pleiten verder voor een realistisch beleid dat stimulerend werkt voor diegene die maatregelen moet nemen. Dergelijk beleid kan nooit over gans het Vlaamse grondgebied verplicht worden. Eigenaars moeten voordeel zien in het nemen van natuur- en herstelmaatregelen. Het wegnemen van hun opbrengst moet net zoals bij de gebruiker die opbrengst genereert gecompenseerd worden. Andere goedkope fiscale stimuli moeten die mensen over de brug trekken en het nieuwe beheer mag geen permanente nettokost hebben!

In Nederland hebben zij een aantal knopen reeds moeten doorhakken om het beleid aldaar te kunnen verderzetten. Zowel beheer als herstel worden er 100% vergoed. Er is geen onderscheid tussen PAS-herstel en IHD-natuur, waar men hier wel twee maten en gewichten wil voor gebruiken. Daarom juist willen in Nederland eigenaars spontaan meewerken aan de doelstellingen. De haalbaarheid van de doelstellingen is daar ook realistisch doordat enerzijds er geen kwantitatieve doelen zijn vooropgesteld, waar wij jammer genoeg niet meer onderuit kunnen. Maar in de PAS wordt anderzijds het doel niet gekoppeld aan de Kritische Depositiewaarde (KDW) van een

habitat (m.a.w. de hoeveelheid stikstof een habitat kan verdragen om zichzelf in stand te houden). Wij begrijpen dat het kabinet dit inziet, nu er voldoende bewijs op tafel ligt, en dit ook in Vlaanderen zo zal toepassen.

In afwachting van verdere progressie blijven wij onze punten op tafel leggen en de rechten van de eigenaar verdedigen in dit dossier.

Na het vorige uitstel had MP1.2 nu eigenlijk al van start moeten gaan. Echter bij de laatste op punt zettingen van het zoekzonemodel (dat moet aanduiden waar de natuurdoelen prioritair moeten komen) bleken een aantal nieuwe zaken op te duiken, afspraken die onduidelijk waren en een politiek-juridisch probleem in relatie tot het erfgoeddecreet.

De natuursector wenst op haar terreinen meer vrijheid voor andere doelen dan IHD, en erfgoed ligt op sommige plaatsten in strijd met natuur. Deze punten worden nu politiek uitgevochten, voordat wij het zoekzonemodel kunnen afkloppen en laten lopen. Wij leiden hieruit ook af dat de run van het zoekzone-model en de daaropvolgende schriftelijke procedure ten vroegste tegen de zomer zullen aanleunen.

Mits enig geluk zullen tegen dan al enkele uitvoeringsbesluiten door de politiek zijn goedgekeurd, waardoor men alvast een natuurbeheerplan zal kunnen opmaken en indienen. Het subsidiebesluit echter, wordt pas volgend jaar verwacht... wat op zich weer een noodzaak is voor de meeste eigenaars om een gefundeerde beslissing te kunnen nemen inzake de opmaak van een natuurbeheerplan.

Zoekzone zoek?

Naast de al dan niet opgeloste impasse in de PAS, is er ook al een hele tijd een impasse in het zoekzonemodel. Herhaaldelijk werd de procedure in fase van de 'sterkste schouders' (MP1.1) on hold gezet en weer eens uitgesteld. Dit vaak met de beste bedoeling om de zaken te optimaliseren. Maar voor de private eigenaars die in de volgende fase van 'vrijwilligheid' (MP1.2) aan bod komen, creëert dit spanningen en rechtsonzekerheid. De fase van vrijwilligheid was immers zo al extreem kort en nu dreigt die nog te verkorten gezien men ons heeft vastgepind op een globale deadline 2020! Er is mondeling beloofd dat de vrijwillige fase ook verlengd zal worden, maar wij zouden dit toch ook graag bevestigd zien. Ondertussen kunnen wij zelf ook nog geen concrete actie nemen, want de uitvoerende instrumenten zijn nog niet geactiveerd, de stimuli zijn actueel ontoereikend en de zoekzones zijn nog een grote onbekende.

IDRABEL

ENVIRONMENTAL BIOTECHNOLOGY

AANVANKELIJK SLIBNIVEAU

TOEDIENING VAN BIO-VASE	70%
12 MAANDEN	
18 MAANDEN	50%

RIVIERBEDDING

NIVEAU VAN SLIB NAARMAATE DE TIJD VERSTRIJKT

WEERGEGEVEN CIJFERS ZIJN INDICATIEVE GEMIDDELDEN

IDRABEL brengt het ecosysteem van je vijver, kanaal en slotgracht opnieuw in evenwicht met BIO-VASE

Weg met eutrofiëring, algen en hinderlijke geuren!

Dankzij BIO-VASE daalt het slibniveau aanzienlijk. Onze talrijke referenties tonen een gemiddelde reductie van het slibvolume tot wel 50%. De behandeling bestaat uit een toevoeging van 'natuureigen micro-organismen' die zich vermenigvuldigen en het organisch gedeelte van het slib 'in situ' afbreken.

www.idrabel.com

Harold Brouwers
Senior Advisor
Tel + 32 476 332186
h.brouwers@idrabel.com

[NATUUR]

Controle op Invasieve exoten

Maatregelen voor preventie, opsporing en bestrijding

Auteur: Maurits de Groot, projectmedewerker Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

In de vorige Landeigenaar gaven we verslag over de Europese lijst van invasieve exoten en de structuur van werken wanneer een exoot wordt gedetecteerd. De meeste invasieve exoten zijn in Vlaanderen terechtgekomen door, vaak onbewuste, handelingen bij internationaal transport of onoordeelkundig gebruik van soorten in huiselijke kring. Een bekend voorbeeld is de Reuzenbalsemien die als sierplant werd geïntroduceerd in tuinen. Vele invasieve exoten zijn echter ongekend omdat ze erg klein zijn. Zo zijn er verschillende bacteriën, schimmels en kleine insecten die op hun manier verwoestend zijn voor de inheemse soortendiversiteit van Vlaanderen.

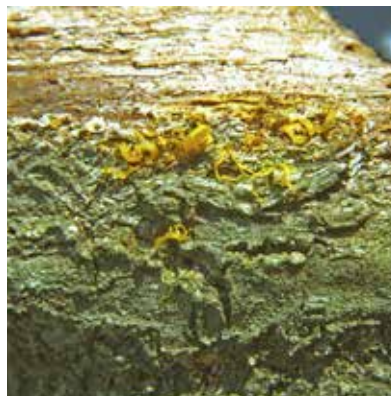
In dit artikel besteden we meer aandacht aan de controle op invasieve exoten bij ons en bespreken we de intrede van een nieuwe exotische schimmel in België.

Kastanjekanker © Andrej Kunca

Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) is de verantwoordelijke autoriteit op het gebied van controle en communicatie betreffende invasieve exoten of afwijkende ziektes en plagen die een grootschalige negatieve impact hebben op inheemse plantensoorten of landbouwproducten. Landelijk Vlaanderen is een van de contactorganisaties, die richting de Vlaamse private sector informatie inzake preventie, opsporing en specifieke maatregelen verspreid.

Het belang van het inperken van de negatieve effecten van invasieve exoten is groot. Jaarlijks besteedt de Europese Unie meer dan € 12 miljard aan maatregelen om de verspreiding van invasieve soorten onder controle te houden en de schade te herstellen. Naast het feit dat

Kastanjekanker © Andrej Kunca

invasieve exoten de inheemse populaties bedreigen, zorgen sommigen ook voor gezondheidsproblemen bij de mens. Denk bv. aan de Reuzenberenklauw (huidirritatie) of de Alsemambrosia (heftige hooikoorts). Daarnaast kunnen invasieve exoten ook dragers zijn van ziekten waar de inheemse populatie geen verweer tegen heeft.

Zeer recent zijn de schimmel Kastanjekanker en de exoot *Contarinia pseudotsugae* (invasieve Galmug die de naalden van Douglas aantasten) in België opgedoken.

Kastanjekanker

De ziekte wordt veroorzaakt door de schimmel *Cryphonectria parasitica* en werd in december 2014 voor het eerst in België vastgesteld. De ziekte is afkomstig

Kastanjekanker © USDA Forest Service

uit Azië waar ze van nature en zonder veel schade aan te richten voorkomt op enkele inheemse kastanjesoorten. De ziekte heeft, toen ze werd geïntroduceerd in de Verenigde Staten op het einde van de 19de eeuw, op korte tijd enorm veel schade toegebracht aan de vele Amerikaanse kastanjebestanden.

In de eerste helft van de 20ste eeuw kwam de schimmel vanuit Noord-Amerika via transport mee naar Europa en besmette de tamme kastanje (*Castanea sativa*). Sindsdien heeft de schimmel zich over grote delen van Europa verspreid. Kastanjekanker kan ook andere boomsoorten zoals o.a. de zomer- en winter-eik, esdoorn en haagbeuk treffen maar op andere boomsoorten dan de tamme kastanje is de ziekte zelden fataal.

Gele vruchtlichamen van *Cryphonectria parasitica* (© Joseph O'Brien, USDA Forest Service)

Specifieke symptomen voor deze ziekte zijn:

- Geel-oranje stippen op de schors (vruchtlichamen van de schimmel)
- Ongeslachtelijke geel-oranje sporen (mei-juni), kleverige druppeltjes of sporenranken op de schors
- Onder de bast wit-crèmekleurige waaertjes van mycelium: een netwerk van draden van de schimmel

Kastanjekanker kan voorkomen op alle tamme kastanjes, onafhankelijk van leeftijd, standplaats en omgeving. Deze ziekte is een zogenaamde quarantainesoort. Hierdoor geldt in bepaalde omstandigheden een meldingsplicht bij het FAVV. Zij kunnen dan beslissen beheermaatregelen op te leggen.

Door middel van preventieve maatregelen kan worden gepoogd de ziekte zo min mogelijk te verspreiden. Wanneer een mogelijke besmetting wordt vastgesteld moet worden vastgesteld of het daadwerkelijk om kastanjekanker gaat. Hiervoor dient een expert te worden geraadpleegd. Als de ziekte is vastgesteld, moet deze worden gemeld aan het FAVV of aan het Diagnosecentrum Bomen van het INBO. Na overleg met de bevoegde partijen kunnen de volgende maatregelen worden opgelegd:

- Kappen en verbranden van de getroffen bomen, en/of een buffer in de omgeving. Dit kan ter plaatse of na het afvoeren in een afgesloten wagen naar een geschikte verbrandingslocatie
- Schors of dode takken van geïnfecteerde bomen niet ter plaatse laten liggen. De schimmel kan langer dan een jaar overleven en sporen produceren en zich zodoende nog steeds verspreiden
- Stronk behandelen of rooien zodat geen opslag kan ontstaan
- Controle van de kastanjabomen in de omgeving
- Ontsmetting van kledij, gereedschap en wagens

(Bron: INBO, Infoblad Kastanjekanker)

Contarinia pseudotsugae

Begin 2015 ontdekten Waalse wetenschappers voor het eerst een Galmug, genaamd *Contarinia pseudotsugae*, op Belgisch (Wallonië) grondgebied. Over het voorkomen van de soort op Vlaams grondgebied is nog weinig bekend. Dit is voor zover bekend ook de eerste waarneming in Europa. De galmug is schadelijk voor de Douglas en komt in Wallonië al veelvuldig voor, maar met een relatief laag besmettingsniveau (aanwezig op alle onderzoekslocaties maar in minder dan 10% van de onderzochte naalden). Het is uitermate lastig een compleet overzicht te verkrijgen van de huidige verspreiding.

Het onderzoek naar de *Contarinia pseudotsugae* is in volle gang. Het lijkt erop dat vooral jonge aanplanten een verhoogd risico lopen voor aantasting. De galmuggen kunnen enkele jaren aanwezig zijn zonder veel schade toe te brengen alvorens het volgende jaar 100% van de naalden aan te tasten. De muggen leggen hun eitjes op de knoppen van de Douglas. Bij het uitlopen van het blad dringen de larven in de naalden van de Douglas zodat deze afsterven. De geïnfecteerde naalden vallen in de wintermaanden op de grond waar de larve overwintert. In het voorjaar transformeert de larve in een galmug die opnieuw eitjes kan afzetten.

Wat de toekomstige gevolgen zijn voor de Douglasopstanden in België is moeilijk in te schatten. De insecten kunnen een significante invloed hebben, maar door hun schommelende aanwezigheid zou het ook kunnen dat de aantastingen op natuurlijke wijze terugzakken naar een zeer laag niveau. De insecten hebben niet het verwoestende effect om de boom te doen afsterven. Wel moet worden gelet op combinaties van deze galmug en schimmels zoals Zwitserse roest of *Sirococcus conigenus*, want dit zou fataal kunnen zijn.

Omdat dit insect nog weinig bekend is in Europa, is ook nog weinig bekend over de bestrijding. Wanneer symptomen worden waargenomen is het daarom van belang contact op te nemen met de provinciale controle eenheden van het FAVV.

Volwassen galmug © USDA Forest Service

Geïnfecteerde naalden van Douglas © USDA Forest Service

Larve van een galmug © Ward Strong

U kan hier terecht voor meer informatie:

FAVV: www.favv.be/pce/
 INBO: <https://www.inbo.be/nl/over-inbo/dienstverlening/diagnosecentrum-voor-bomen>

[Natuur]

Soort in de Kijker

Foto Gladde slang:
© Christian Fischer

Foto Vliegend hert
Mannelijk: © Peter
Drach

Foto Vliegend hert
Vrouwelijk:
© Gilles San Martin

Foto Vliegend hert
Larve:
© Gilles San Martin

Gladde slang (*Coronella austriaca*)

Classificatie: reptiel, (niet-giftige) slang

Statuut: wettelijk beschermd, bijlage IV habitatrichtlijn

Lengte: max. 65 cm

Gewicht: tot 100 g

Uiterlijk: rolronde glimmende (gladde, niet uitstekende schubben) (grijs)bruine slang met rijen donkerbruine vlekken (soms versmolten), fletser bij vrouwtjes

Kop: gele ronde ogen en donkerbruine vlek achter op de kop met aan de zijkanten bruinzwarte band vanaf de hals door het oog

Verspreidingsgebied: algemeen in Europa, redelijk zeldzaam in Vlaanderen

Leefgebied: halfopen in gradiënten van grote heide-, duin- en graslandcomplexen

Voeding: carnivoor (kleine zoogdieren, amfibieën, hagedissen, andere slangen, jonge vogels en eieren). Een volwassen slang eet per jaar gemiddeld 12 muizen

Levenswijze: overdag actief, leeft verborgen tussen struikgewas, houtblokken, strooisel, enz. Soms wordt een zonnebad genomen maar direct fel zonlicht wordt vermeden. Meest actief bij bewolkt en nat weer

Winterslaap: november tot eind maart in een hol in de grond

Voortplanting: eind maart tot eind mei

Dracht: max. 15 jongen na 3 maand (kan worden uitgesteld). De slang is eierlevendbarend d.w.z. eieren worden in het vrouwtje bevrucht en uitbroed

Beheer: mozaïekstructuur van meerjarige en -soortige heide; takkenhopen en boomstronken laten liggen; voldoende dood hout en rust door gefaseerd en kleinschalig beheer en voorkomen van harde recreatie

Vliegend hert (*Lucanus cervus*)

Classificatie: insect, orde van de kevers

Statuut: wettelijk beschermd, bijlage II van de habitatrichtlijn, erg zeldzaam

Lengte: tot 9 cm met relatief kleine kop en groot borststuk

Kleur: roodbruin tot purperachtig

Kaken: bij mannetjes indrukwekkend groot (wapens bij balts), maar ze kunnen hier geen kracht mee zetten; klein bij vrouwtjes, maar krachtig en scherp

Verspreidingsgebied: Europa tot Azië, zeldzaam in België

Leefgebied: lichterrijke grote boscomplexen, oude structuurrijke eikenbossen met voldoende dood hout en open plekken met bosranden

Voeding: suikerrijke goedjes zoals plantensappen van beuk en eik. De larve leeft van houtpulp

Levenswijze: overdag houdt hij zich schuil in bomen, op de schors of in de kruin. In de namiddag voor de schemering wordt hij actief

Voortplanting: van begin mei tot eind augustus. Mannetjes vechten met elkaar om een partner waarbij de kaken als wapenen fungeren

Ontwikkeling: larve komt na 3 weken uit. Ze vervelt 3 keer en kan zo tot 2 jaar overwinteren. Tot slot transformeert ze in een pop, die ontpopt tot de volwassen kever

Beheer: behoud en versterken van halfopen landschappen met open bosranden, oude boomgaarden en naar het zuiden gerichte, beboste hellingen. Zorgen voor voldoende dood hout, ook deels ondergronds van onder andere eik, beuk, linde, haagbeuk en verschillende fruitbomen

**INCENTIVES
TEAMBUILDING**
**BEZOEK DE
ZEEHONDJES!**

**Bestuur zelf een motorboot
en vaar op de Noordzee!**

Verken de kust met
onze luxe motorboten

[NATUUR]

Soortenbeschermingsprogramma's Waar dienen ze voor en waar in Vlaanderen komt men ze tegen?

Auteur: Valérie Vandenabeele – sr. project manager Natura 2000 & policy officer – Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Een soortenbeschermingsprogramma (SBP) is een instrument uit het natuurdecreet. Het instrument bestond al in het oude natuurdecreet, maar werd toen nog niet veel gebruikt. Dergelijk programma omvat maatregelen op maat van de inheemse soort of soorten waarop het betrekking heeft, met als doel het bekomen van een gunstige staat van instandhouding. De huidige Europese natuurprioriteiten hebben ervoor gezorgd dat de laatste jaren de opmaak van een aantal SBP's in een versnelling is geschoten. SBP's kunnen opgemaakt worden voor elke inheemse soort die er nood toe heeft, maar de focus ligt nu op de soorten van het Natura 2000-netwerk. Het Aanspreekpunt Privaat Beheer is samen met HVV, de landbouwsector en natuursector vertegenwoordigd in het overleg voor de opmaak van de SBP's. De SBP's worden opgesteld door het Agentschap voor Natuur en Bos.

Grauwe kiekendief
© Freek Verdonck

Gladde slang
© Geert Beckers

Recent goedgekeurde SBP's

Het eerste SBP dateert van mei 2014, dat een aantal soorten in het **Antwerpse havengebied** beschermt. Het gaat om 14 paraplu-soorten (Tabel 1) die een voorkeur hebben voor havenspecifieke habitats en waarvan het Antwerpse havengebied een belangrijke vindplaats is (en waarop 37 havenspecifieke soorten en 39 niet havenspecifieke soorten meeliften). Het SBP voorziet een aantal maatregelen die erop gericht zijn om een aantal plaatsen te vrijwaren van economische valorisatie of enkel economische valorisatie toe te laten die verzoenbaar is met de ecologische doelstelling.

Tabel 1: Lijst paraplu-soorten SBP Antwerpse haven. Paraplu-soorten	
Blauwborst	Moeraswespenorchis
Bruine kiekendief	Oeverzwaluw
Bruin blauwtje	Rugstreeppad
Gierzwaluw	Slechtvalk
Groenknolorchis	Visdief
Huiszwaluw	Wit bosvogeltje
Meervleermuis	Zwartkopmeeuw

In mei 2015 werd het omstreden SBP voor de **bever** goedgekeurd. Hoewel deze soort recent terug opduikt in Vlaanderen, doet hij het opvallend goed. Het SBP richt zich in deze dan ook specifiek op schadebestrijding en conflictbeheer-

ing, een vorm van soortenbeheerregering. Het SBP laat waterbeheerders toe om snel in te grijpen wanneer economische schade zou optreden. Maar de schade gaat niet enkel over landbouw en bewoning, want de overstromingen kunnen ook conflicten geven met natuurdoelen. Voor dat laatste deel is verfijning nog wenselijk en zal men hiermee ook rekening moeten houden in de Managementplannen Natura 2000 en vice versa. Het SBP laat niet toe de soort te doden, maar verplaatsing naar een ander gebied kan wel. Het SBP hanteert daarvoor een strikte opdeling in gebieden waar schade zeker niet mag voorkomen (hier is geen afwijking voor vangen nodig), gebieden waar de bever getolereerd wordt zolang hij geen schade aanricht (afwijking

Grauwe kiekendief prooi overdracht
© Freek Verdonck

voor vangen nodig) en tot slot de zones waar de bever in principe vrij spel heeft (afwijking voor vangen blijft mogelijk) – resp. keurcodes rood, geel en groen. Het SBP Bever is opgesteld voor het ganse Vlaamse grondgebied. De kaarten met kleurcodes en verspreidingsgebied kunt u vinden op www.natuurenbos.be/SBPbever.

Net voor Kerstmis keurde de minister ook nog de SBP voor **hamster, grauwe kiekendief en Kwartelkoning** goed. De Europese hamster kwam tot over een paar jaar nog slechts in twee akkergebieden voor: Bertem (Vlaams-Brabant) en Widooie (Limburg). Sinds 2012 zijn enkel in Widooie nog enkele burchten gevonden. Het SBP zal zich dan ook enkel op Widooie focussen (Figuur 1) waar via aangepaste beheerovereenkomsten met in eerste instantie landbouwers gekeken zal worden naar herstel van het leefgebied. Omdat de populatie zo klein is, is uitzetten vanuit het kweekprogramma in Nederland de enige mogelijkheid om opnieuw tot een reproduceerbare populatie te komen. Ook zal er in samenwerking met de lokale jagers aandacht gegeven worden aan de predatiecontrole.

Figuur 1: projectgebied SBP hamster in Widooie (Tongeren).

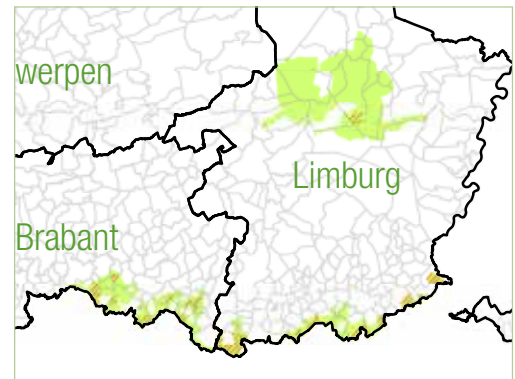

De **grauwe kiekendief** overwintert in het zuiden en komt in de lente naar West-Europa om er te broeden. Vlaanderen wil via het SBP leefgebied voorzien voor 15 broedparen. De grauwe kiekendief is geëvolueerd van steppevogel naar vogel van het kleinschalig akkerlandschap. De maatregelen zullen ook voor deze soort gebeuren met de subsidies voor beheerovereenkomsten voor landbouwers. In de volgende 5 kerngebieden moet voor deze soort 5-10% ecologische infrastructuur gecreëerd worden (Figuur 2):

- Moeren
- Landbouwgebied ruime omgeving Hoegaarden (Opvelp-Outgaarden-Eze-maal)
- Akkerplateaus omgeving Gingelom
- Akkerplateaus Heers-Riemst
- Mangelbeek – militair domein Houthalen en militair domein en vallei van de Zwarte beek en omgeving (SBZ)

Ook de **kwartelkoning** (verschillend van de kwartel) is een Vlaamse broeder en leeft in en om graslandcomplexen (waaronder cultuurgras). Hij is vooral gevoelig voor uitmaaien, waar de maatregelen op gefocust zijn, naast de klassieke natuurgraslanden. Vooral de ad-hocmaatregelen in akkergebieden waar hij voorkomt vormen een belangrijke schakel voor dit beschermingsprogramma, waarbij de betrokken landbouwer vergoed wordt voor

Figuur 2: kerngebieden SBP grauwe kiekendief

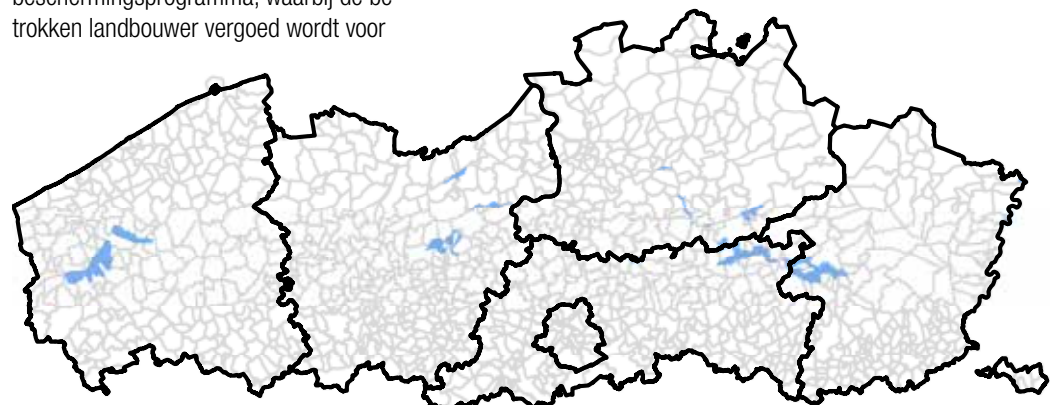

■ kerngebieden grauwe kiekendief
▨ prioritaire actiezone

het inkomensverlies op die plek. Het SBP stelt, net als de Europese natuurdoelen, 100 broedparen tot doel, maar ook buiten SBZ (Speciale BeschermingsZones). Zijn potentiële leefgebied strekt zich uit van de polders tot alle beek- en riviervalleien van Vlaanderen (Figuur 3).

De SBP's hebben allen een looptijd van 5 jaar.

Figuur 3: leefgebiedpotentiekaart kwartelkoning

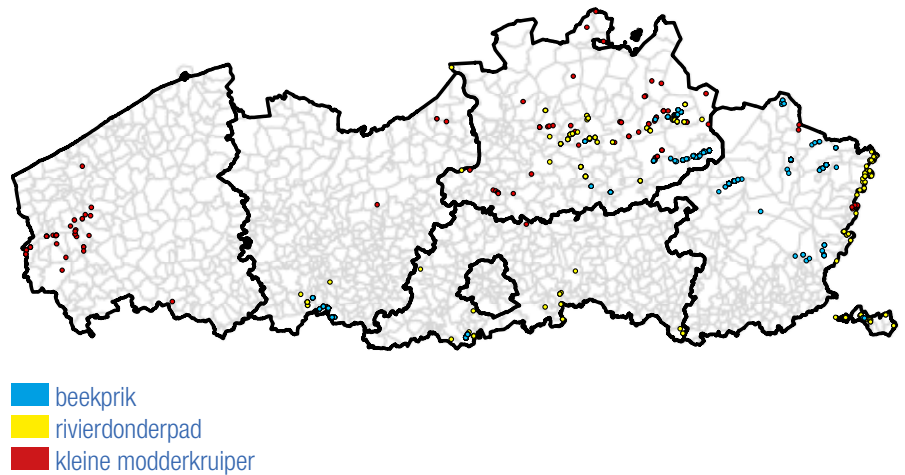

Roerdomp © RLLK Frans Van Bauwel

In overleg zijnde en komende SBP's

Momenteel is er overleg voor SBP's voor de roerdomp, de gladde slang en eentje voor drie vissen: beekprik, rivierdonderpad en kleine modderkruiper.

Figuur 4: actueel voorkomen beekprik, rivierdonderpad en kleine modderkruiper.

De **roerdomp**, een reigerachtige Natura 2000-soort, is gebonden aan moeras en rietkragen. Conform de Natura 2000-doelen, stelt het SBP eveneens voor Vlaanderen 75 broedparen tot doel. Hoewel ook dit SBP over gans Vlaanderen gaat, zullen de kernpopulaties wel binnen SBZ en sigma liggen, gezien de grote oppervlaktebehoefte van de soort. Een broedpaar heeft minstens om en bij de 50 ha leefgebied nodig. De SBZ waar roerdomp tot doel wordt gesteld zijn de Grote Nete, Haspengouw, NO-Limburg, Zwarte beek, Vijvergebied Midden-Limburg, De Maten, Dijlevallei, Demervallei, Turnhouts vennengebied en Kleine Nete en de Schietvelden.

De **gladde slang** is een bewoner van de open zandvlakten en komt enkel voor in de provincies Antwerpen en Limburg, en vroeger in het oosten van Vlaams-Brabant. Het SBP gladde slang legt de focus op de SBZ-gebieden waar tevens doelen zijn voor de soort en de noodzaak voor verbindingen tussen deze gebieden. Het gaat in Antwerpen over de Kalmthoutse heide en in Limburg over de natuurgebieden op de lijn tussen Lommel en Opglabbeek-As-Dilsen-Stokkem en verder naar Lanaken.

De **beekprik, rivierdonderpad en kleine modderkruiper**. De maatregelen zullen gefocust zijn op kwaliteitsverbetering in de rivieren en beken waar de soorten nu voorkomen. Dit zijn stromende wateren in een groot deel van Antwerpen en Limburg, en de zuidelijke en westelijke grens van Vlaanderen (Figuur 4).

Verder verwachten wij dit jaar ook nog de opstart van de SBP's voor de bruine eikenpage, de heivlinder en de knoflookpad.

Andere SBP's

Naast de officiële SBP's die door de minister worden goedgekeurd, zijn er ook andere SBP's. Zo is er een SBP paling, die op basis van Europese regelgeving is opgesteld voor België en bij besluit goedgekeurd door de Europese Commissie. SBP grote modderkruiper is een onderzoeksdocument, uitgeschreven in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, AMINAL, afdeling Natuur. Het onderzoek gaat na of de vroeger algemeen voorkomende soort daadwerkelijk met uitsterven bedreigd is zoals vermoed wordt in de rode lijst. Hetzelfde werd gedaan voor de kleine modderkruiper en de rivierdonderpad (waarvoor nu ook een officieel goedgekeurd SBP is, zie hierboven) en het gentiaanblauwtje, waarbij het onderzoek leidde tot een aantal aanbevelingen. Daarnaast kan men ook SBP's vinden van provincies, gemeentes, terreinbeherende verenigingen enz.

De soortenfiches van bovenvermelde soorten kon u al vinden in onze huidige en vorige edities van de Landeigenaar in Vlaanderen en nu ook op onze website www.nature-2000.be/soorten.

NR 1
BEST-SELLER
SINDS 1995

**ONDER ALLE
OMSTANDIGHEDEN**

**EEN PERFECT
GAZON**

Husqvarna Automower® is 's werelds toonaangevende robotmaaier. Speciaal ontworpen om voor een perfect gazon te zorgen, zonder dat u maar iets hoeft te doen. Zonder problemen doet Husqvarna Automower® zijn werk in uw tuin, ondanks bomen, struiken, bloemperken, hellingen en andere obstakels.

Kijk voor meer informatie op husqvarna.com/be

SAVE THE DATE

Dinsdag 31 mei 2016

Algemene Ledenvergadering

Kasteel Wijnendale
Oostendestraat 390
8820 Torhout

Landelijk Vlaanderen heeft de eer u dit jaar uit te nodigen in de prachtige, bosrijke omgeving van Torhout in West-Vlaanderen. Ontdek samen met ons de 1000-jarige geschiedenis van Kasteel Wijnendale.

Voorprogramma

14.00 Wandeling in ANB-domein en Landgoed Wijnendale

Voorlopig Programma* Algemene Ledenvergadering

16.15 Ontvangst op kasteel Wijnendale & Bezoek museum
17.15 Verwelkoming & Jaaroverzicht Landelijk Vlaanderen
17.30 Het Landgoedconcept:
Landgoederen zijn essentiële bouwstenen in een levend landschap. Deze duurzame eenheden zijn landelijke ondernemingen waarvan het multifunctioneel privaat beheer om nieuwe aandacht vraagt. Wat is de toekomst in Vlaanderen?

18.15 Natura 2000: Nieuwe criteria beheerplannen en PAS
18.30 Onroerend Erfgoed & Aanspreekpunt Privaat Beheer - Erfgoed (APB-E)
19.00 Fiscaliteit & Duurzame energie in Erfgoed, spreker te bevestigen
19.15 Vraag & Antwoord
19.30 Slottoespraak door de voorzitter
20.00 Receptie & Netwerkmoment

* De indeling van het programma kan nog wijzigen.

Met steun van

Landmax
totaaloplossing in landbeheer

www.kasteelwijnendale.be

VITALIS
gardens in perspective

Antwoordkaart

Gelieve te antwoorden voor 20 mei 2016 aan Landelijk Vlaanderen vzw - Excelsiorlaan 23 - 1930 Zaventem
E-mail: events@landelijkvlaanderen.be - Web: www.landelijkvlaanderen.be - Facebook: www.facebook.com/landelijkvlaanderen

Opgelet: het aantal plaatsen is beperkt tot 150 aanwezigen.

Naam & Voornaam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Gemeente: _____

Tel.: _____

E-mail: _____

Aantal personen: _____

Lid Landelijk Vlaanderen:

ja

nee

Zal aanwezig zijn op:

wandeling

Algemene ledenvergadering

**Wordt u nog “Wild”
van uw bos?**

Tijd voor Landmax !

ooo
Landmax
NATUURMAKERS

FULL SERVICE ADVIESBUREAU VOOR BOS- EN NATUURBEHEER

Ontdek meer op
www.landmax.be

Nieuwe rubriek

Vraag en antwoord

In deze nieuwe rubriek wordt antwoord gegeven op ingezonden vragen van leden. De experts van Landelijk Vlaanderen proberen op deze manier zo goed mogelijk om te gaan met algemene bezorgdheden van private eigenaars bij het beheer van hun land, bos of natuur. Heeft u ook een vraag die voor andere beheerders interessant kan zijn? Stuur die dan naar redactie@landelijkvlaanderen.be

Kan ik grond (al dan niet gratis) laten bewerken door een landbouwer of tuinbouwer zonder dat deze onder de pachtwetgeving valt? Zodoende dat ik na elk seizoen met de grond vrij spel heb? En wat zijn eventueel andere mogelijkheden?

De enige mogelijkheid is inderdaad de grond elk jaar gratis ter beschikking te stellen.

Maar er mag geen enkele vergoeding aanvaard worden.

U kan daarvoor een kleine huurovereenkomst sluiten voor gratis en tijdelijk gebruik.

Voor meer informatie kan u terecht bij een van de experts op gebied van landgoedbeheer: <http://www.landelijkvlaanderen.be/nuttige-info/experten/>

Mag ik mijn eigendom afbakenen met een sloot?

Volgens het Burgerlijk Wetboek kan elke eigenaar zijn eigendom afsluiten met een sloot, zij het onder een aantal voorwaarden.

Als men een niet-gemene sloot wil graven, moet tussen die sloot en het naburig erf half zoveel afstand gelaten worden als de sloot diep is. Is de eigendom ernaast een stuk bouwland of een hellend terrein, dan moet de afstand even groot zijn als de sloot diep is. De sloten moeten zo worden aangelegd dat zij een glooiing hebben aan de kant van de nabuur en de afloop van het water niet belemmeren.

cazimir
ADVOCATEN AVOCATS ATTORNEYS

President Kennedypark 13/D
8500 Kortrijk

Tel.: +32 (0)56 25 21 07

Vijfhoekstraat 40/C
1800 Vilvoorde

Tel.: +32 (0)2 255 87 00

Cogels-Osylei 40
2600 Antwerpen

Tel.: +32 (0)3 218 51 25

info@cazimir.be

DCB
DIENSTENCENTRUM VOOR BOSBOUW

advies . beheer . planning

Frederik Vaes
0473 22 39 50

Geert Bruynseels
0475 71 27 23

www.dcb-net.be

marlex
ondernemersadvocaten

www.marlex.be

Dirk Martensstraat 23 - 8200 Brugge
Tel: 050/83 20 38 - Fax: 050/83 20 36
advocatenkantoor@marlex.be

Marlex is een groeiend multinichekantoor met 17 gespecialiseerde ondernemersadvocaten, die binnen hun eigen niche een bijzondere specialisatie hebben opgebouwd. Het kantoor richt zich uitsluitend tot een zakelijk cliënteel. Marlex heeft vestigingen in Brugge en Diksmuide en bedient van hieruit zowel lokale KMO's als Belgische afdelingen van internationale ondernemingen.

Telemak

webcast
streaming
video services

Contact:

Emmanuel De Groef
Tel: +32 2 709 10 50
manu.de.groef@telemak.com
www.telemak.com

TERRA^{N.V.}

ESTATES MANAGEMENT

**DE NIEUWE AANPAK
VOOR RURAAL
BEHEER**

Landbouw

Bosbouw

Beheer van
onroerende goederen

Advies & ondersteuning

Maximilien de Broqueville
T +32(0)14 37 73 07 • M +32(0)472 58 04 73
'Endardé' • Postel 50 • 2400 Mol • Belgium •
info@terra-estates.be • www.terra-estates.be

DE FAVORIETE SUV VAN BELGIË*

De meest veeleisende liefhebbers van rijplezier verkiezen hem.

De stoere én elegante XC60 is de standaard binnen het topsegment van de SUV's. Zijn nieuwe D3-dieselmotor combineert kracht met een lage uitstoot van slechts 117 g CO₂/km.

Daarenboven geniet u onderweg van ultiem rijcomfort op elk type weg en onder alle weersomstandigheden.

Geen wonder dat de Belgen zo gek op hem zijn.

GA LANGS BIJ UW VOLVO-VERDELER VOOR EEN TESTRIT

4,5 - 8,4 L/100 KM • 117 - 197 CO₂ G/KM

 GEEF VOORRANG AAN VEILIGHEID. Milieu-informatie KB 19/03/2004: www.volvocars.be. Afgebeeld model ter illustratie. *De meest verkochte SUV in het segment SUV S.

UW VOLVO-VERDELER

ACB ZAVENTEM :
Leuvensesteenweg 430
1930 Zaventem
Tel : 02 712 60 20
info@acbrussels.be

ACB OVERIJSE :
Brusselsesteenweg 343
3090 Overijse
Tel : 02 686 06 40
info@acbrussels.be

ACBRUSSELS.BE

LOUIS BRUSSELS :
Leuvensesteenweg 381-383
1030 Brussel
Tel : 02 743 81 81
volvo@garage-louis.be